

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Statistická analýza stavu a vývoje životního pojištění
v České republice**

Tomáš Kratochvíl

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Tomáš Kratochvíl

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Statistická analýza stavu a vývoje životního pojištění v České republice

Název anglicky

Life insurance state and development statistical analysis in Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je analýza dynamiky vývoje a struktury pojistného trhu se životním pojištěním v České republice a její komparace s vybranými zeměmi na základě relevantních ukazatelů. Řešení se zaměří zvláště na předepsané pojistné, pojistné plnění a na počet pojistných událostí. S pomocí statistických metod bude popsán očekávaný budoucí vývoj ukazatelů. Součástí řešení budou návrhy a doporučení pro zvyšování podílu životního pojištění na pojistném trhu v ČR.

Metodika

Vytvořená databáze bude statisticky vyhodnocena pomocí metod z oblasti časových řad a indexní analýzy.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

Pojistný trh, neživotní pojištění, životní pojištění, předepsané pojistné, pojistné plnění, pojistná událost

Doporučené zdroje informací

- CIPRA, Tomáš. Praktický průvodce finanční a pojistnou matematikou. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Ekopress, 2005, 308 s. ISBN 978-80-86119-91-2
- ČEJKOVÁ, Viktória. Pojistný trh. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2002, 119 s. ISBN 80-247-0137-5
Další literatura bude doporučena v průběhu zpracování diplomového úkolu.
- DAŇHEL, Jaroslav a kol. Pojistná teorie. Vyd. 1. Praha: Professional Publishing, 2005, 332 s. ISBN 80-86419-84-3
- DUCHÁČKOVÁ, Eva. Principy pojištění a pojištnictví. 3. vyd. – přeprac. Praha: Ekopress, 224 s. ISBN 978-80-86929-51-4
- HINDLS, Richard, HRONOVÁ, Stanislava, SEGER, Jan, FISCHER, Jakub. Statistika pro ekonomy, Praha: Professional Publishing, 2007. 420 s. ISBN 978-80-86946-43-6
- HRADEC, Milan, Václav KŘIVOHLÁVEK a Jana ZÁRYBNICKÁ. Pojištění a pojištnictví. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2005, 215 s. ISBN 80-867-5448-0
- MARVAN, Miroslav; CHALOUPECKÝ, Josef. Dějiny pojištnictví v Československu, 2. díl, 1. vyd. Bratislava: Alfa Konti, 1993, 426 s. ISBN 80-887-3901-2
- MARVAN, Miroslav; CHALOUPECKÝ, Josef. Dějiny pojištnictví v Československu, 3. díl, 1. vyd. Bratislava: Alfa Konti, 1993, 445 s. ISBN 80-887-3901-2
- MESRŠMÍD, Jaroslav; BOHUMSKÝ, Petr; BUŠTA, Pavel; KOVÁŘ, Bedřich. Životní pojištění. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0146-4
- SHELLE, Karel. Vývoj právní úpravy pojištnictví. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1994, 282 s. Spisy Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-210-1014-2
- WONNACOT, Thomas H. Statistika pro obchod a hospodářství. 1995. vyd. Igor Indruch. Praha: Victoria Publishing, 1995, 891 s. ISBN 80-856-0509-0
- Zákon o pojištnictví č. 363/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů
- ZUZAŇÁK, Aleš. Marketing v pojištnictví. 2. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2006, 87 s. ISBN 80-7201-627-X
-

Předběžný termín obhajoby

2015/16 ZS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Marie Prášilová, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 15. 10. 2014

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 10. 11. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci na téma "Statistická analýza stavu a vývoje životního pojištění v České republice" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 26.11.2015

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval paní doc. Ing. Marii Prášilové, CSc za konzultace, cenné rady a připomínky vedoucí ke zlepšení úrovně práce a jejímu zdárnému dokončení. Dále bych rád poděkoval panu RNDr. Petru Jedličkovi, Ph.D. a panu Pavlu Turkovi za poskytnutí podkladů a rad při zpracování práce. V poslední řadě nemohu zapomenout na služby a data poskytnuté Českou asociací pojišťoven.

Statistická analýza stavu a vývoje životního pojištění v České republice

Life insurance state and development statistical analysis in Czech Republic

Souhrn

Diplomová práce je zaměřena na analýzu a stav současné situace životního pojištění v České republice. Stav a vývoj trhu pojišťovnictví v období od roku 2000 až do roku 2014 je analyzován na základě veřejně dostupných ukazatelů počtu zaměstnanců, podílu předepsaného pojistného na HDP v porovnání s EU, průměrné výše pojistného na obyvatele, počtu smluv v kmeni a také počtu stornovaných smluv. Za pomoci elementárních charakteristik časových řad jsou ukazatele v letech 2005 – 2014 analyzovány a s využitím trendové funkce sestrojeny predikce budoucího vývoje úrovně životního pojištění. V závislosti na současném vývoji a trendu v oblasti životního pojištění je v práci navržena strategie dvou odlišných přístupů k pojištění, na kterých je poukázáno na výhody včasného uzavření pojistné smlouvy, jenž obsahuje plné krytí možných budoucích rizik.

Klíčová slova: pojistný trh, neživotní pojištění, životní pojištění, předepsané pojistné, pojistné plnění, pojistná událost

Summary

The thesis is focused on the analysis of the current situation of life insurance in the Czech Republic. Actual situation and development of the insurance market in the period from 2000 to 2014 is analyzed on the basis of publicly available indicators of the number of employees, the proportion of set premiums on GDP compared with the EU, average premium amount per capita, number of contracts in the trunk and also the number of canceled contracts. With help of elementary characteristics of time series are the indicators of the period 2005 - 2014 analyzed and by using the trend function constructed the predictions for the future

development of life insurance. Depending on current development and trends in the area of life insurance there are designed in this thesis two distinct approaches to insurance, where are pointed out the advantages of early concluding of the insurance contract, which includes full coverage of possible future risks.

Keywords: insurance market, non-life insurance, life insurance, premiums, insurance benefits, the insured event

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl práce a metodika	11
2.1	Cíl práce	11
2.2	Metodika práce.....	11
3	Literární rešerše	15
3.1	Obecné definice a vysvětlení prvotních pojmů.....	15
3.3	Subjekty v pojišťovnictví z právního hlediska.....	17
3.4	Kodex etiky v pojišťovnictví	19
3.5	Česká asociace pojišťoven	19
3.6	Význam pojišťovnictví v ekonomice státu	20
3.7	Faktory ovlivňující úroveň pojištěnosti	21
3.8	Členění pojištění dle různých hledisek	22
3.9	Rizika, jejich členění a snižování.....	24
3.10	Podpora pojištění ze strany státu	26
3.11	Životní pojištění.....	28
3.11.1	Rizikové životní pojištění	28
3.11.2	Kapitálové životní pojištění	29
3.11.3	Investiční životní pojištění.....	30
3.11.4	Důchodové pojištění	32
3.11.5	Univerzální pojištění.....	32
3.11.6	Připojištění k životnímu pojištění.....	33
3.12	Legislativní proces v České republice.....	34
3.12.1	Legislativa v ČR	34
4	Pojistný trh ČR v roce 2014.....	36

5	Praktická část	41
5.1	Analýza vybraných ukazatelů v oblasti pojištění	41
5.1.1	Vývoj počtu zaměstnanců v oboru pojišťovnictví	41
5.1.2	Vývoj počtu pojišťoven	43
5.1.3	Podíl předepsaného pojistného na hrubém domácím produktu v ČR a EU...45	
5.1.4	Průměrné pojistné na jednoho obyvatele	48
5.2	Analýza vývoje počtu smluv vzhledem k přepojišťovanosti v ČR.....	51
5.2.1	Meziroční změny celkového předepsaného pojistného v období 2005 - 2015 52	
5.2.2	Meziroční změny předepsaného ŽP v období 2005 - 2015	53
5.2.3	Analýza vývoje kmene ŽP	55
5.2.5	Analýza obchodní produkce běžně placeného ŽP a storen za roční období..	56
5.3	Současné trendy ŽP a vliv na ně	58
5.4	Návrhy a doporučení	63
6	Závěr	65
7	Seznam literatury	68
8	Seznam příloh, tabulek a grafů	72
8.1	Seznam tabulek	72
8.2	Seznam grafů.....	72
8.3	Seznam obrázků	73
8.4	Seznam schémat	73
8.5	Seznam příloh.....	73

1 Úvod

Životní pojištění a obecně pojištění plní nezastupitelnou funkci každého státu s tržní ekonomikou. Obecně lze považovat pojišťovnictví za oblast nevýrobní sféry ekonomiky moderní země. Prvotním důvodem vzniku tohoto odvětví byla finanční minimalizace rizik jednotlivce, rodiny, podniku. S postupem času a vývojem společnosti bylo zřejmé, že vlastní prostředky jednotlivce nestačí k ochraně před negativním působením přírody, osudu či nežádoucího chování druhých osob. Hlavním principem vzniku pojišťovnictví byla ochrana před něčím konkrétním, co lidská společnost považuje za nepříznivé, škodlivé. V průběhu let se toto odvětví rozvíjelo takovým způsobem, jakým se vyvíjela společnost sama. Postupná konkretizace možných rizik, ochrana před nimi a jejich prevence, dala za vznik několika druhům pojištění. Nejznámějším dělením je dělení na pojištění životní a neživotní.

Prioritou životního pojištění byla v minulosti především ochrana zabezpečovatele rodiny, aby v případě neblahé situace, bylo možné v budoucnu alespoň minimálně dosahovat sociálního, psychologického a ekonomického zabezpečení, jaké poskytoval zabezpečovatel rodině sám. Vývojem společnosti, politickou, ekonomickou a sociální situací, došlo v průběhu mnoha let ke změně hlavního principu a funkce samotné. Současným trendem je využití životního pojištění především zabezpečení sebe sama v postproduktivním věku. Jeho prvotní funkce není zpochybněna, avšak hlavním záměrem je kvůli postupnému stárnutí populace, akumulace co největšího bohatství na klidné a bezstarostné dožití. Ve světě je však tento trend chápán a brán v každém státě odlišně. Existují státy, které si vynucují existenci životního pojištění zákony, a jsou také země, kde je rozhodnutí zcela na svobodné vůli občanů. Těžko lze hodnotit, jaká forma je ta správná. Lze pouze spekulovat, proč západní, ekonomicky a sociálně rozvinutější státy podporují povinné životní pojištění a státy, mezi které patří i Česká republika, nechávají rozhodnutí na svobodné vůli občanů.

V současné době je velmi diskutovaná otázka snižování zájmu o produkty životního pojištění a v posledních letech extrémní nárůst storen jednotlivých pojistek. Reakcí státu na tento vývoj je zavedení daňového zvýhodnění životního pojištění s možností využití odpočtu ze základu daně, čímž se stát snaží motivovat své občany.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení stavu a vývoje životního pojištění v České republice po roce 2000. Na základě trendové funkce sledovaného období predikovat možný budoucí stav v horizontu následujících let. Dílčím cílem je analyzovat současný trend životního pojištění, na jehož základě a na konkrétním příkladu poukázat na důsledky volby odlišné pojistnickovy strategie mezi včasným a pozdním uzavřením životního pojištění.

2.2 Metodika práce

Diplomová práce je rozdělena do dvou stěžejních částí, teoretické části a praktické části (analytická část). Pro základní části práce bylo využito sekundárních zdrojů dat. Tvorba teoretické části práce je založena na studiu odborné literatury, především knižních zdrojů, dále také na elektronických zdrojích odborných publikací a v neposlední řadě internetových zdrojů pojednávajících o pojištění, životním pojištění a institucích. Analyzování dat slouží ke snadnějšímu pochopení, rozšíření znalostí a povědomí o této problematice a také jako podklad pro praktickou část.

Analytická část hodnotí oblast pojištění na základě nejdůležitějších ukazatelů opírajících se především o využití sekundárních zdrojů dat získaných z výročních a čtvrtletních zpráv České asociace pojišťoven, dále z veřejně dostupných databází a webových stránek Českého statistického úřadu. Sesbíraná data byla zpracována pomocí základních popisných a elementárních charakteristik časových řad. S využitím programu Statistica 12 byla vymodelována trendová funkce časových řad a predikovány možné budoucí hodnoty znaků.

Elementární charakteristiky časových řad

Časovou řadou je rozuměna posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování, která jsou jednoznačně uspořádána z hlediska času. Prostřednictvím časových řad je možné číselně vyjádřit dynamiku a charakteristické rysy vývoje zkoumaných procesů.

Analýza časových řad je významným nástrojem prognózy sledovaného ukazatele v budoucnosti. (1)

Absolutní charakteristiky

- **1. difference** - charakterizuje absolutní úbytek nebo přírůstek hodnot ve sledovaném období a počet prvních absolutních diferencí je vždy $n - 1$

$$dy_t = y_t - y_{t-1} \quad t = 2, 3, \dots, n$$

- **2. difference** - ukazatel charakterizuje absolutní zrychlení či zpomalení v časové řadě a počet diferencí je vždy $n - 2$

$$d^{(2)}y_t = y_t - 2y_{t-1} + y_{t-2} \quad t = 3, 4, \dots, n$$

Relativní charakteristiky

- **Tempo růstu** - udává relativní postupnou rychlost změn hodnot v časové řadě a je vyjádřeno v procentech

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad t = 2, 3, \dots, n$$

- **Průměrné tempo růstu** – změna za celou časovou řadu

$$k = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad t = 2, 3, \dots, n$$

- **Bazický index** – vyjadřuje poměr mezi současným obdobím vzhledem k období základnímu (bázi)

$$k_t = \frac{y_t}{y_0} \quad \Delta = y_t - y_0$$

Modely časových řad

Při analýze časových řad je nejčastěji vycházeno z předpokladu, že uvažovaná časová řada obsahuje tři složky:

- **trend**
- **periodická kolísání**
- **náhodná kolísání.**

Trend charakterizuje dlouhodobou celkovou a hlavní tendenci vývoje časové řady.

Periodická složka je důsledkem periodicky se opakujících faktorů na sledovaný jev. Dle délky periodicity rozlišujeme:

- cyklické kolísání – pravidelně se opakující výkyvy v období delším než 1 rok
- sezónní kolísání – charakteristické roční periodou
- krátkodobé kolísání – výkyvy časové řady se opakují v období kratším než 1 rok

Náhodné kolísání je vyvoláno vedlejšími faktory náhodného charakteru a projevuje se drobnými a nepravidelnými jevy časové řady, které lze těžko předvídat. (2)

Klasické modely trendu

Vývoj dynamiky časové řady je charakterizován trendovými funkcemi. Pomocí trendové funkce dojde k získání souhrnné informace o charakteru hlavní tendence ve vývoji analyzovaného ukazatele v čase. Za předpokladu neměnného charakteru funkce lze navíc modelovat i další vývoje trendu do budoucna.

V diplomové práci byla aplikována následující trendová funkce:

lineární trend $T_t = a + bt$ $t = 1, 2, \dots, n.$

kvadratický trend $T_t = a + bt + ct^2$ $t = 1, 2, \dots, n.$

exponenciální trend $T_t = ab^t$ $t = 1, 2, \dots, n.$

Volba vhodnosti modelu trendu

Stochastické struktury modelu, zvané též míry shody, podávají informaci o stupni souladu empirických a teoretických hodnot, určených prostřednictvím modelu.

- **Index determinace - I^2** - charakterizuje míru shody vzoru a zjištěných empirických dat. I^2 je bezrozměrné číslo splňující relaci $0 \leq I^2 \leq 1$, přičemž platí, že čím je hodnota blíže číslu 1, tím model lépe popisuje zkoumaný jev.

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2}$$

- **Index korelace - I** - index korelace je první odmocninou indexu determinace a platí, že čím bude hodnota indexu korelace blíže číslu 1, tím lépe tento model vystihuje zákonitosti vývoje příslušné řady. (2)

$$I = \sqrt{I^2}$$

3 Literární rešerše

3.1 Obecné definice a vysvětlení prvotních pojmů

Pojištění a pojišťovnictví

Definice pojmu pojištění se vyvíjela v součinnosti s vývojem odvětví samotného. Pro charakterizování pojištění lze nalézt nejrůznější definice. (3)

Z hlediska ekonomického pojištění znamená vytvářet z příspěvků zájemců o pojištění (pojistníků) rezervy, které slouží k úhradám škod nebo k úhradě potřeb, které vzniknou pojištěným z nahodilých událostí. Jde o právní vztah mezi pojistitelem a pojistníkem. Základním účelem pojištění je zmírnit či odstranit nepříznivé důsledky způsobené nahodilými událostmi. (4)

Pojištění je možné charakterizovat jako nástroj finanční eliminace negativních důsledků nahodilosti. Pojištění nemůže ovlivňovat výskyt náhodných událostí, vznik škod. Pojištění ale finančně eliminuje dopad nahodilých událostí. (5)

Pojmem pojišťovnictví se rozumí odvětví ekonomiky, které se zabývá poskytováním specifických finančních služeb, kterými jsou zejména:

- pojišťovací činnosti,
- zajišťovací činnosti,
- činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů,
- činnosti likvidátorů pojistných událostí,
- činnosti poradenské.

S výrazem pojišťovnictví jsou zamýšleny dva subjekty. Subjekty přímo tuto činnost provozující (pojistitelé, zajišťovatelé, pojišťovací zprostředkovatelé, likvidátoři pojistných událostí) a subjekty, v nichž se tyto subjekty sdružují, a to buď dobrovolně či podle dikce příslušného zákona (Česká asociace pojišťoven, Asociace českých pojišťovacích makléřů, Komora samostatných likvidátorů pojistných událostí, Česká kancelář pojistitelů) a dále subjekty, jimž byl ze zákona stanoven dohled nad subjekty pojistného trhu (Státní dozor v pojišťovnictví a penzijním připojištění). (6)

Pojišťovny a zajišťovny

Pojmem pojišťovna rozumíme finanční instituci, která tzv. pojišťuje, tzn. na základě smlouvy o pojištění s pojišťujícím subjektem (pojistníkem) a placením pojistného finančně kryje pojištěná rizika pojištěnce, která jsou předmětem smlouvy mezi pojistitelem a pojištěncem. V případě vzniku škodní události, vyplývající ze smlouvy, proplácí svému klientovi náhradu celé škody nebo její určenou část. Pojišťovny jsou v České republice zřizovány na základě koncesního systému, tzn., že žádná organizace nesmí podnikat v tomto odvětví bez povolení státního orgánu. Povolení je udělováno na základě přesně stanovené žádosti a je udělováno Ministerstvem financí. Pojišťovna je oprávněna provozovat pojišťovací činnosti na základě a v rozsahu povolení uděleného Českou národní bankou (dále jen „ČNB“) jako akciová společnost nebo družstvo. Při změně rozsahu pojišťovací činnosti (pokud změna nepodléhá pouze informační povinnosti) musí být veškeré změny povoleny ČNB. Další z podmínek vzniku pojišťoven je složení určitého finančního objemu, a to z důvodu možnosti vyplácení pojistného plnění. Výše kapitálu tuzemské pojišťovny činí při provozování pojišťovací činnosti u jednoho nebo více pojistných odvětví životních pojištění 90 mil. Kč, u neživotního pojištění až do výše 200 mil. Kč. Pojištění však nemusí poskytovat pouze samostatná pojišťovna. Pojištění určitého odvětví může být poskytováno např. bankou, cestovní kanceláří, mobilním operátorem nebo spořitelnou. (7)

Pojmem zajišťovna se rozumí právnická osoba přebírající na základě smlouvy určitou část rizik pojištění pojišťoven. Toto pojištění je zajištěno pro pojišťovny a pouze pro určitá pojištění nebo na pojištění celého portfolia, většinou formou podílové spoluúčasti na pojistném i škodách. Cílem zajišťoven není pouze zajištění pojištění, ale také snaha vytvářet pro pojištění příznivější klima a podpora eliminace rizik, které mohou ovlivňovat jejich činnost. Příkladem je VIG RE zajišťovna, a.s., které dne 8. 8. 2008 udělila ČNB povolení k provozování činnosti. (8)

Základní funkce a principy pojištění

Za základní funkce pojištění jsou považovány funkce:

- primární – transfer rizika za pojišťovnu,

- akumulační – redistribuční – tvorba rezerv z přijatého pojistného a výplata pojistných náhrad v případě vzniku pojistné události¹,
- kontrolní – probíhá během celého pojištění,
- stimulační – motivace klienta chránit své zájmy uzavřením pojištění. (9)

Pod principy pojištění se rozumí:

- solidarita – všichni účastníci pojistného vztahu platí pojistné, a tím vytvářejí pojistně-technické rezervy,
- podmíněná návratnost – pojistná částka bude vyplacena pouze v případě vzniku pojistné události,
- neekvivalentnost - pojistné náhrady mohou být vyšší nebo nižší než pojistné. (9)

Faktory ovlivňující pojistný trh

Faktory, které ovlivňují pojistný trh, jsou děleny na vnitřní a vnější. Mezi vnitřní jsou řazeny následující faktory: pojišťovací činnost, zájem klientů o pojištění, činnost asociace pojišťoven, činnost zprostředkovatelů. Jedná se tedy o faktory, které je možné lidskou činností a aktivitou ovlivnit. Druhou skupinou jsou faktory vnější, kam je řazen: vývoj inflace, vývoj a objem hrubého domácího produktu (dále jen „HDP“), počet obyvatel, průměrná mzda. Jedná se o charakteristiku makroekonomické situace v konkrétní zemi. (10)

3.3 Subjekty v pojišťovnictví z právního hlediska

Na základě výše uvedených právních norem vznikly jednotlivé subjekty:

- pojistitel (pojišťovna) – právnická osoba oprávněná provozovat pojišťovací činnost, tedy uzavírat pojistné smlouvy a vykonávat činnosti s tím související,
- pojistník – fyzická nebo právnická osoba, která uzavřela pojistnou smlouvu, (5)
- zajišťovna – právnická osoba přebírající pojistná rizika postoupená pojišťovnou či jinou zajišťovnou,

¹ nahodilá skutečnost, která je označena v pojistné smlouvě, na kterou se pojistná smlouva odvolává a se kterou je spojen vznik povinnosti pojistitele poskytnout pojistné plnění

- zprostředkovatel pojištění – právnická nebo fyzická osoba provádějící odbornou činnost směřující k uzavírání pojistných nebo zajišťovacích smluv a činností s tím souvisejících,
- likvidátor pojistných událostí – fyzická či právnická osoba provádějící setření nutné ke zjištění rozsahu její povinnosti plnit ze sjednaného pojištění, a to jejím jménem a na její účet (6)
- oprávněná osoba – fyzická či právnická osoba, jež náleží právo na výplatu pojistného plnění v případě smrti pojištěného. (11)

Další kategorií jsou tzv. zprostředkovatelé pojistných služeb, které můžeme definovat jako fyzické nebo právnické osoby, kteří rozumí a provádí odbornou činnost. Tuto činnost může provádět osoba, která získá oprávnění u ČNB, jež osobě poskytne způsobilost nabízet služby na finančním trhu. Pojišťovací zprostředkovatelé jsou agenti, kteří mohou uzavírat pojistné smlouvy, překládat návrhy pojistných smluv možným budoucím klientům, připravovat podklady pro možné budoucí smlouvy apod. Tyto podmínky jsou definovány právním předpisem č. 38/2004 Sb. a je veden ČNB.

Pojišťovací zprostředkovatelé je možno dělit do pěti skupin:

- pojišťovací makléř – zprostředkovává činnost pro zájemce o pojištění. Makléř inkasuje za svou činnost finanční odměnu a za škody způsobené při výkonu činnosti odpovídá sám, proto je nutné jeho pojištění pro případ odpovědnosti.
- výhradní pojišťovací agent – vykonává činnost na jméno a účet pojišťovny. Za škody způsobené při výkonu činnosti odpovídá pojišťovna.
- pojišťovací agent – činnost vykonává pro více pojišťoven na základě písemné smlouvy. Za svou činnost inkasuje provizi a škody jím způsobené jdou na účet pojišťovny nebo účet samotného agenta (záleží na typu uzavřené smlouvy mezi agentem a pojišťovnou).
- vázaný pojišťovací zprostředkovatel - je oprávněn vykonávat zprostředkovatelskou činnost pro jednu nebo více pojišťoven. V případě, že nabízí pojištění pro více pojišťoven, nesmí nabízet vzájemně konkurenční produkty těchto pojišťoven. Řídí se písemnou smlouvou, uzavřenou s příslušnou pojišťovnou, pro kterou zprostředkovává pojištění. Nesmí inkasovat pojistné ani zprostředkovávat výplatu

pojistného plnění. Za škodu jím způsobenou při výkonu zprostředkovatelské činnosti odpovídá pojišťovna, jejíž pojistný produkt nabízí – nemusí mít uzavřeno pojištění odpovědnosti PZ.

- podřízený pojišťovací zprostředkovatel – vykonává činnost na základě smlouvy jménem a na účet pojišťovacího agenta, výhradního pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře. Nesmí inkasovat pojistné ani zprostředkovávat výplatu pojistného plnění. (12)

Výše uvedené je dle Zuzaňáka (1998) součástí tzv. distribučních kanálů, které užívají pojišťovny při prodeji svých produktů. Autor řadí k pojišťovacím zprostředkovatelům dále přepážkový prodej, prodejce (makléře), banky a stavební spořitelny či leasingové firmy. (13) Mezi subjekty pojistného trhu je podle Hradce a kol. (2005) nutné zařadit Českou asociaci pojišťoven, Českou kancelář pojistitelů, Asociaci českých pojišťovacích makléřů a Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění, který vykonává dozor nad provozováním pojišťovací a zajišťovací činnosti. (14)

3.4 Kodex etiky v pojišťovnictví

Kodexem je rozuměn dokument, který byl schválen shromážděním členů dne 26. 3. 2008, mající za úkol napomáhat prosazování korektních vztahů na českém pojistném trhu včetně přispívání k jeho zdravému vývoji. Kodex stanovuje základní etické normy, chování a jednání v pojišťovnictví, které budou uplatňovat ve své praxi pojišťovny, jejich zaměstnanci a pojišťovací zprostředkovatelé. Kodex má napomáhat chránit dobré jméno pojišťovnictví jako celku, zajišťovat, aby klienti byli řádně informováni o službách pojišťoven, důvěřovali jim a z pozice pojišťoven existovalo zdravé soutěžní prostředí, kde konkurence probíhá v souladu s dobrými mravy a pravidly hospodářské soutěže. Kodex je dělen do pěti částí a je součástí přílohy č. 1. (15)

3.5 Česká asociace pojišťoven

Českou asociaci pojišťoven (dále jen „ČAP“) lze charakterizovat jako zájmové sdružení určitých komerčních pojišťoven s posláním prosazovat zájmy pojišťoven, hájit je a také podporovat rozvoj pojistného trhu na území České republiky. Sdružení zahájilo svou

činnost v lednu roku 1994. Sdružení má celkem 28 řádných členů a 2 členy se zvláštním statutem. Dle ČAP je podíl členských pojišťoven na celkovém předepsaném pojistném v ČR téměř 98 %. Seznam jednotlivých členů ČAP k roku 2014 je uveden v příloze č. 2. (16)

Sdružení ČAP vzniklo za určitým z níže uvedených důvodů:

- vytvářet nástroje zábrany škod a pojistných podvodů,
- sjednocovat pravidla a postupy členů v oblasti technické, informační i statistické,
- zpracovávat připomínky k právním předpisům týkajících se pojišťovnictví, pojištění nebo jiných zájmů pojišťoven a prosazovat nezbytné úpravy české i evropské legislativy,
- vytvářet informační nástroje pro veřejnost, objektivně a srozumitelně informovat o vývoji pojistného trhu, pojistných produktech a novinkách,
- přispívat k odborné informovanosti členů a zabezpečovat vzdělání,
- vytvářet pravidla etického chování v pojišťovnictví, působit při odstraňování rozporů mezi členy asociace a dbát na dodržování zásad. (16)

3.6 Význam pojišťovnictví v ekonomice státu

Pojištění má velký význam na národní hospodářství státu. Obor pojišťovnictví pod sebou schovává mnoho činností - pojišťovací, zajišťovací a zprostředkovatelskou. Z důvodu, že v ekonomice může nastat situace, která působí na danou ekonomiku negativně, jako např. inflace, je pojištění jedním z nástrojů, jak se se snížením kupní síly peněz vyrovnat. Tím, že pojišťovna může díky pružným nabídkám pojistného reagovat na nepříznivé situace (např. výše zmíněná inflace), dochází k udržení odpovídající hodnoty pojistné částky a také k zachování určitých finančních rezerv, které může člověk v budoucnu využít. Výhodou pojištění ze strany odběratelů je fakt, že je tento obor velmi silně kontrolován a regulován státem. Dalším pozitivem životního pojištění je chápání životního pojištění jako doplněk státního důchodového pojištění, zabezpečující občany v důchodovém věku. Životní pojištění je bráno jako výborný doplněk ke zlepšení finanční situace po odchodu ze zaměstnání. Tento fakt ulehčuje také státu, např. v oblasti sociální pojistné ochrany. Skutečnost, že uzavření životního pojištění působí pozitivně na makroekonomickou sféru, dokládá i přínos pro státní rozpočet. Příjmy jsou v podobě zdanění zisků pojistitelů a některých druhů pojistného

plnění. Jedná se o tzv. srážkovou daň (rozdíl mezi výší pojistného plnění a zaplaceného pojistného). Na pojišťovnictví je dohlíženo zejména v oblasti hospodaření uvnitř subjektů, dále na administrativní postupy, vnitřní kontroly, hospodářské soutěže apod. (17)

3.7 Faktory ovlivňující úroveň pojištěnosti

Při zjišťování, co může ovlivňovat růst nebo pokles pojištěnosti, lze vymezit několik faktorů, které jsou odborníky definovány jako silně ovlivňující:

- vývoj na finančních trzích,
- podoba a struktura finančního trhu,
- legislativní prostředí a pravidla pojistného práva,
- ekonomická úroveň země – závisí na HDP, vývoji a hodnotách inflace, úrovni nezaměstnanosti, úrovni příjmů obyvatelstva a struktury výdajů obyvatelstva
- otevřenost ekonomiky,
- rozvinutost odvětví pojišťovnictví apod. (18)

Na výše uvedené faktory je nutné pohlížet komplexně. Za jeden z významnějších faktorů, který ovlivňuje rozsah a úroveň pojistného trhu je ekonomická úroveň. Pro její hodnocení se bere v potaz velikost HDP – zjišťování přímého vlivu tohoto faktoru prostřednictvím komplexních ukazatelů: předepsané pojistné/HDP. Tento faktor je velmi významný zejména u životního pojištění, kdy vyšší ekonomická úroveň umožňuje ukládat větší objem peněžních prostředků na zabezpečení lidí související se zdravím a životy lidí. Zejména jde o zajištění ve stáří. Naopak na druhou stranu některé faktory, např. vysoká inflace bude mít velice negativní vliv na zájem o životní pojištění. Nelze ale nezmínit vliv, který je v současné době velice podstatný a to – podoba státního sociálního systému, kdy rozsah krytých rizik a míra krytí těchto rizik do jisté míry vymezuje komerčnímu pojištění prostor pro uplatnění v oblasti pojištění osob. Obecně platí, že s příchodem problémů financování sociálních dávek, dochází k rozšiřování prostoru pro komerční pojištění. (18)

3.8 Členění pojištění dle různých hledisek

Dělení pojištění na životní a neživotní je zcela správné, avšak existuje i celá další řada možného členění.

- *Členění pojištění dle závislosti pojistného plnění na škodě*

Toto členění je možné dělit na skupiny pojištění obnosových nebo škodových. Obnosová pojištění můžeme charakterizovat konkrétní a předem stanovenou částkou, která je uvedena ve smlouvě. Tato klasifikace se využívá např. při úrazu či životním pojištění, kdy není striktně možné určit škodní událost v konkrétní výši.

Škodovým pojištěním rozumíme pojištění, které je závislé na výši vzniklé škody. Zde existují mechanismy, tzv. ryzího pojištění, které je charakterizováno následovně: pojistné plnění = výši vzniklé škody. Dále tzv. pojištění na první riziko, kde je stanovena konkrétní horní hranice. Pokud je vzniklá škoda menší než určená hranice, je částka vyplacena v plné výši. V případě, že je škoda vyšší než uvedené první riziko, je uhrazena částka rovnající se tomuto předem stanovenému riziku. Posledním mechanismem je tzv. pojištění na plnou hodnotu, kde klient dostane pojistné plnění zmenšené o poměr pojistného k pojistné hodnotě a to v případě, že je škodní událost nižší než uvedená plná hodnota. V případě, je-li pojistné plnění stejné či vyšší než plná hodnota, dostane klient pouze částku rovnou plné hodnotě.

- *Členění pojištění dle formy vzniku*

Formou vzniku lze chápat pojištění smluvní a zákonné. Smluvní pojištění, jak již z názvu vyplývá, vzniká podpisem pojistné smlouvy mezi poskytovatelem a příjemcem. Zde rozlišujeme ještě jednu kategorizaci a to smluvní dobrovolné a smluvní povinné. Dobrovolné pojištění vychází z dobré vůle a svobodného rozhodnutí pojistníka. Povinné sleduje především zajištění jistot lidí z hlediska sociálního (sociální pojištění), zdravotního (zdravotní pojištění), odpovědnosti za škodu (odpovědnost za škodu z provozu motorového vozidla) a úrazu či nemoci.

Zákonné pojištění připisuje povinnost všech subjektů konat tak, jak uložil stát v konkrétních situacích. Mezi subjekty nedochází k uzavření smlouvy, povinnost hradit a výše úhrady je dána dle zákona. Příkladem může být zákonné sociální a zdravotní pojištění.

- *Členění pojištění dle předmětu pojištění*

Předmětem pojištění je chápán důvod, z jakého byl smluvní vztah mezi klientem a pojišťovnou uzavřen:

- pojištění osob – pojištění životní, úrazové, pro případ nemoci,
 - pojištění majetku,
 - pojištění právní ochrany,
 - pojištění odpovědnosti,
 - pojištění úvěru nebo záruky,
 - pojištění finančních ztrát. (19)
- *Členění dle odvětví pro potřeby udělení povolení pojišťovně*
 - neživotní pojištění
 - úrazové pojištění
 - pojištění nemoci
 - pojištění škod na pozemních dopravních prostředcích jiných než drážních vozidel
 - pojištění škod na plavidlech
 - pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku
 - pojištění úvěru
 - pojištění právní ochrany apod. (20)
 - životní pojištění
 - pojištění pro případ smrti, pojištění pro případ dožití nebo smíšené pojištění pro případ smrti nebo dožití
 - svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí
 - důchodové pojištění
 - investiční životní pojištění
 - pojištění pro případ úrazu nebo nemoci

EU ve svých směrnicih ještě rozlišuje další odvětví, jako např.

- pojištění dlouhodobé péče
- tontinní operace
- správa penzijních fondů

- pojištění prováděné životními pojišťovkami na jejich vlastní riziko (20)

3.9 Rizika, jejich členění a snižování

Pojmem riziko je definována nejistota spojená s výskytem určité potencionální situace. Speciálně riziko ve financích je proměnlivost (volatilita) potenciální ztráty nebo zisku spojených s vlastnictvím určitých aktiv a pasiv. S pojmem riziko je úzce spojen pojem hrozba. Hrozbou rozumíme objekt nebo událost, která může způsobit ztrátu². (21)

Nerozlišujeme však jen rizika finanční, ale rozeznáváme i některá další, např. rizika obchodní a strategická. Z důvodu důležitosti je členění finančních rizik uvedeno první, následované rizikem obchodním a strategickým. (20)

- *Typy finančních rizik*
 - Právní riziko – „riziko ztráty v důsledku právní neprosaditelnosti kontraktu nebo porušení právních požadavků protistrany.“ (20 str. 19)
 - Operační riziko – „riziko ztráty v důsledku chyb interních operačních systémů nebo osob, které s nimi pracují.“ (20 str. 19)
 - Likvidní riziko – „riziko ztráty v důsledku momentálního nedostatku hotových peněžních prostředků.“ (20 str. 18)
 - Úvěrové riziko – „riziko ztráty v důsledku neschopnosti nebo neochoty smluvního partnera splnit sjednané podmínky kontraktu.“ (20 str. 17)
 - Tržní riziko – „projevuje se změnami tržních cen aktiv a pasiv, např. akcií, nebo tržních měr, např. úrokových měr nebo měnových kursů.“ (20 str. 16)

V rámci tržního rizika se dále používá členění dle toho, na základě jakého vztahu a jakým rizikovým faktorem je ovlivněna riziková změna ceny daného portfolia či nástroje – delta riziko, gama riziko, rho riziko, vega riziko a theta riziko. (20)

- *Obchodní riziko*

Toto riziko je specifické zejména pro odvětví, ve kterém se podnik pohybuje. Každá firma, která chce v určitém odvětví soupeřit s ostatními, je nucena toto riziko podstoupit. Za

² krádež, povodeň, požár

součástí obchodního rizika považujeme riziko konkurence, reputační riziko, riziko pohromy, daňové riziko, riziko měnové konvertibility aj. (20)

Součástí obchodního rizika je bezesporu pojištění podnikatelských rizik, které je široké veřejnosti známé. Obecně lze rozdělit toto pojištění na dvě zaměření – majetek a odpovědnost. U majetku je stanovena ochrana v rozsahu škod způsobených požárem, výbuchem, bleskem, vodou z potrubí, odcizením, přírodním nebezpečím. Lze také využít rozšíření pojistného krytí formou připojištění³. (22)

Při podnikání může dojít k nepříjemným situacím nebo způsobení škody jinému subjektu nebo osobě. Právě na tyto skutečnosti je zaměřeno pojištění odpovědnosti. Odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností, vadou výrobku či vyplývající z držení nemovitosti – tedy škody třetí osobě v důsledku podnikatelské činnosti (na životě, na zdraví, na majetku, finanční škoda). Výjimku tvoří škody způsobené neodvratitelnou (živelní) událostí. (23)

- *Strategické riziko*

Poslední z rizik souvisí se změnami v ekonomickém a politickém prostředí, např. globální pokles zájmu o technologické akcie. Přiřadit můžeme i systémové riziko, kterým rozumíme neschopnost jedné instituce plnit určité úkoly, což může způsobit kolaps celého odvětví. (20)

Rozdílem mezi finančními a pojistnými riziky je fakt, že pojistná rizika se zabývají účelově jevy náhodného charakteru, jejichž potenciálním důsledkem je vznik nějaké škody⁴.

Mezi pojistná rizika jsou řazeny:

- čisté riziko – náhodného charakteru (požár, úraz, doba života). Předmětem jsou výhradně čistá rizika a pojišťovny v této oblasti bojují proti pojistným podvodům,
- objektivní riziko – charakterizováno objektivními faktory (věk, pohlaví, zdravotní stav),

³ záplavy, vandalismus bez zjištění pachatele, přeprava nákladů, nepřímý úder blesku apod.

⁴ např. dožití určitého věku v rámci důchodového pojištění má škodní charakter jen ve smyslu případné sociální nedostatečnosti - zde se tedy jedná pouze o škodu v přeneseném významu

- morální riziko – spojeno s užitím pojmů antiselekce rizik⁵ a morální hazard⁶,
- fyzické riziko – týká se fyzických charakteristik a projevuje se věcnou škodou,
- osobní riziko – předčasné úmrtí, nemoci, tělesné poškození aj.
- živelní riziko – požáry, povodně, vichřice
- vodovodní riziko – škody kanalizace, topení a ostatních vodovodních zařízení
- dopravní riziko – v souvislosti s užíváním dopravního prostředku nebo v souvislosti s přepravovaným zbožím
- riziko odcizení a vandalství – pouze při splnění zabezpečujících opatření a zjištění pachatele
- strojní riziko – při havárii či poruše strojního zařízení
- zemědělské riziko – při ztrátách v rostlinné či živočišné výrobě (jarní mrazy, úrazy zvířat apod.)
- pojistně - technické riziko – při nevyrovnání mezi přijatým a vyplaceným pojistným plněním
- moderní riziko – atomové riziko, riziko AIDS apod. (20) (24)

3.10 Podpora pojištění ze strany státu

Příkladem podpory pojištění ze strany státu je *Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.* (dále jen „PGRLF“). Jedná se o fond, jehož cílem je subvencování částí úroků z úvěru podnikatelských subjektů v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a průmyslem zabývajícím se zpracováním zemědělskou výrobou a finanční podporou v pojištění. Fond podporuje ve věci pojištění pouze ty žadatele, kteří si sjednali pojistnou smlouvu s pojišťovnou, se kterou má Fond uzavřenou smlouvu o spolupráci. Nové smluvní vztahy zajišťují lepší ochranu klientů PGRLF i bank a pojišťoven. (25)

⁵ Snaha pojištěných zabezpečit se formou pojištění především proti rizikům, které jsou nejaktuálnější, např. proti riziku smrti při zhoršeném zdravotním stavu nebo proti riziku dožití v podmínkách sociální nedostatečnosti při tendenci k dlouhověkosti. (20)

⁶ Změna chování pojištěného vedoucí k získání co nejvyššího pojistného plnění z již uzavřené pojistné smlouvy.

Fond obsahuje tyto programy:

- zemědělec,
- podpora nákupů půdy,
- podpora pojištění,
- podpora pojištění lesních školek.

Podpora pojištění – účelem podpory je kompenzace pojistného vynaloženého na zemědělské pojištění. Předmětem programu je úhrada části prokazatelně vynaložených nákladů, které byly hrazeny u pojištění plodin nebo hospodářských zvířat. Program je složen ze dvou podprogramů, kde minimální výše podpory činí 10 % uhrazených nákladů a maximálně 50 %. Záleží na předmětu pojištění. (26)

Podpora pojištění lesních školek – program, který přijímá žádosti pouze v období od 1. 8. 2015 do 1. 11. 2015. Předmětem podpory je úhrada nákladů vynaložených na platbu pojistného sadebního materiálu lesních dřevin pěstovaných ve školkách. Výše podpory činí až 30 % prokázaných nákladů na pojištění. (27)

Hlavní podporou státu v oblasti životního pojištění jsou *daňové výhody*. V případě, že pojištění uzavřené mezi klientem a pojišťovnou odpovídá zákonným podmínkám, může si klient odečíst od základu daně z příjmu pojistné zaplacené na životní pojištění až do výše 12 000 Kč. Stejným způsobem mohou zareagovat zaměstnanci i firmy, kteří tuto situaci řeší využitím možnosti zaměstnaneckých benefitů - odměňováním formou příspěvků na životní pojištění. Maximální společný limit pro zaměstnance i firmy je stanoven na 30 000 Kč ročně. (28)

Výše uvedené je upravováno na základě zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu ve znění pozdějších předpisů. Soukromým životním pojištěním se rozumí životní a důchodové pojištění sjednané pro případy dožití, smrti či dožití anebo smrti nebo dožití s pojištěním invalidity. Novelizací zákona č. 586/1992 Sb., je od 1. 1. 2015 životní pojištění daňově uznatelné, splňuje-li:

- pojištěný je pojistníkem,
- smlouva je sjednána alespoň na období 5 let,
- smlouva je alespoň do roku, kdy pojištěný dosáhne věku 60 let,
- neumožňuje mimořádné výběry,

- obsahuje pevnou částku na dožití, jejíž minimální výše činí 40 000 Kč (smlouvy na 5-15 let) nebo 70 000 Kč (pojistné smlouvy nad 15 let). (28)

Další výhodou poskytovanou státem je *státní příspěvek*. Jeho výše se odvíjí od měsíčního plnění. Nejvyšším příspěvkem je částka 230 Kč při měsíčním plnění klienta 1 000 Kč a více. Příspěvek je poskytován po celou dobu plnění smlouvy, až do jejího ukončení. Také u příspěvků jsou nastavena přísná pravidla, jako např.

- minimální měsíční plnění ve výši 300 Kč,
- účastník smlouvy má trvalé bydliště v ČR nebo se prokázal pobytem uvnitř EU a zároveň se účastnil veřejného zdravotního a důchodového pojištění,
- smlouva obsahuje aktuální identifikační údaje. (29)

3.11 Životní pojištění

Životní pojištění představuje pro člověka formu peněžitého plnění při vzniku nějaké škody či události, které nás mohou v průběhu života potkat. Je zárukou jistoty zejména pro osoby, které splácejí úvěr nebo živí rodinu. Životní pojištění jako finanční nástroj je velice specifické. Klient si může zvolit, zda chce pokrýt jen možný vznik rizika nebo užívat životní pojištění jako zhodnocení vloženého kapitálu (tzv. dvousložková struktura). Důraz je však v každém případě kladen v první řadě na ochranu pojištěného. Jako optimální délka trvání pojištění je stanovena minimální hranice 10 let. Kratší období se obecně doporučuje pouze ke krátkodobému účelu (zajištění leasingu či úvěru). Logicky platí, že čím delší trvání uzavřené smlouvy, tím je delší doba pojistné ochrany a v případě zvolení dvousložkové struktury i zhodnocení finančních prostředků. Některé typy pojištění ještě umožňují, s koncem platnosti po 60. roce věku, dosáhnout daňových odpočtů. (30)

3.11.1 Rizikové životní pojištění

Rizikové životní pojištění poskytuje peněžní ochranu pro případ smrti. V případě ukončení plnění není vypláceno žádné plnění, což znamená, že produkt neumožňuje žádné zhodnocení finančních prostředků pojištěného. Zaplacené pojistné je tedy zcela spotřebováno na krytí pojistné ochrany a poplatky. Tento typ pojištění také nesplňuje

podmínky pro daňovou uznatelnost podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Tabulka č. 1 uvádí výhody a nevýhody rizikového životního pojištění. (31)

Tabulka 1 – Přehled výhod a nevýhod rizikového životního pojištění

výhody	nevýhody
garantovaná pojistná částka pro případ smrti	neumožňuje zhodnocování finančních prostředků
rozšíření rozsahu pojištění formou různých připojištění	při neplacení pojistného má pojistitel právo na pojistné do zániku pojištění; pojištění zanikne až na základě upomínky pojistitele
sjednání pevné nebo klesající pojistné částky	
sjednání již od 1 roku	

Zdroj: Vlastní zpracování dle (31)

3.11.2 Kapitálové životní pojištění

Kapitálové životní pojištění zahrnuje pojištění pro případ smrti nebo dožití. Klient si zvolí konkrétní částku zvlášť pro případ smrti a pro případ dožití. Sjednaná pojistná částka pro případ dožití je včetně garantovaného zhodnocení. Pojištění je vhodné pro klienty, kteří chtějí zabezpečit své blízké v případě jejich předčasného úmrtí a naopak garantovat částku v případě dožití a v neposlední řadě chtějí zhodnocovat své finance. Další výhody a nevýhody uvádí tabulka č. 2. Pro vytvoření kapitálové hodnoty v dostatečné výši, je doporučena doba trvání pojištění určitě více než 10 let.

Základní podmínky daňové uznatelnosti jsou dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů následující:

- pojistník shodný s pojištěným,
- doba trvání pojištění alespoň 5 let,
- výplata plnění bude uskutečněna nejdříve v roce, kdy pojištěný dosáhne věku 60 let

- musí být sjednáno riziko pro případ smrti a dožití (pro dožití nemusí být pevně stanovena částka)
- smlouva nesmí umožňovat výplatu jiného příjmu. (32)

Tabulka 2 – Přehled výhod a nevýhod kapitálového životního pojištění

výhody	nevýhody
garantovaná částka pro případ smrti	neumožňuje měnit nastavení pojištění
garantovaná částka pro případ dožití	nelze aktivně ovlivňovat tvorbu kapitálové hodnoty pojištění
garantované minimální zhodnocení finančních prostředků	při předčasném ukončení může být vyplaceno méně, než je kapitálová hodnota pojištění
daňová uznatelnost zaplaceného pojistného	při neplacení pojistného má pojistitel právo na pojistné do zániku pojištění; pojištění zanikne až na základě upomínky pojistitele

Zdroj: Vlastní zpracování dle (32)

3.11.3 Investiční životní pojištění

U investičního životního pojištění je investována část pojistného do podílových fondů, kde je investiční riziko na straně pojištěnce neboli klienta. Výše zhodnocení je závislé na zvolené investiční strategii při uzavírání smlouvy. Častá volba tohoto produktu mezi pojistníky je z důvodu vyššího zhodnocení finančních prostředků, které však nemusí být garantované. Klient vybírá z několika investičních fondů, které se vzájemně liší předpokládaným zhodnocením finančních prostředků a podstupovanou mírou rizika. Za standart je považována možnost měnit kdykoliv poměr financí mezi pojistnou ochranou a zhodnocením finančních prostředků v závislosti na výši pojistné částky. Alokační poměr lze tedy měnit a zároveň realokovat hodnotu individuálního účtu mezi jednotlivými fondy (další výhody v tabulce č. 3). Pojištění je vhodné pro klienty akceptující míru rizika s touhou zhodnocovat finanční prostředky, chtějící volně nakládat s finančními prostředky z investování a chtějící ovlivňovat investiční složku pojištění různou volbou strategie.

Nesmíme však zapomenout na prvotní záměr u životního pojištění – zabezpečení v případě smrti, což je samozřejmě základem tohoto finančního nástroje. (33)

Tabulka 3 – Přehled výhod a nevýhod investičního životního pojištění

výhody	nevýhody
rozšíření rozsahu pojistné ochrany formou různých připojištění	nemusí být garantována výše zhodnocení
aktivně měnit investiční strategii během trvání pojištění dle aktuálních potřeb	není garantována pojistná částka při dožití
vkładat a čerpat finanční prostředky i během trvání pojištění	při předčasném zrušení smlouvy může být vyplaceno méně než hodnota individuálního účtu
daňová uznatelnost zaplaceného pojistného	aktuální hodnota individuálního účtu kolísá podle tržních rizik

Zdroj: Vlastní zpracování dle (33)

Jako u ostatních typů životního pojištění je minimální doporučená doba trvání pojištění stanovena na hranici 10 let. Kratší doba může vzhledem ke kolísání kapitálového trhu negativně ovlivnit výši zhodnocení. U tohoto životního pojištění si klient volí ze tří různých strategií jeho budoucího počínání při plnění pojistného plnění. Základní podmínky daňové uznatelnosti jsou stejné jako v kapitole 3.11.2. Strategie jsou uvedeny v následující tabulce č. 4. (33)

Tabulka 4 – Možné strategie investičního životního pojištění

Strategie	Riziko	Určeno pro	Časový horizont
konzervativní	nízké	Investory, kteří jsou ochotní postoupit minimální riziko a jejich cílem je jistota stabilního zhodnocování.	krátkodobý
vyvážená	střední	Investory, kteří preferují vyvážený poměr mezi mírou investičního rizika a výši očekávaného výnosu.	střednědobý
dynamická	vysoké	Investory, kteří jsou ochotni postoupit vyšší riziko a očekávají za to vyšší míru výnosů. V důsledku rizikovosti strategie může dojít i ke znehodnocení investice.	dlouhodobý

Zdroj: Vlastní zpracování dle (33)

3.11.4 Důchodové pojištění

Důchodové pojištění obsahuje také jako ostatní druhy pojištění výhody a nevýhody i v případě dožití (tabulka č. 5), kdy pojistné plnění je vypláceno ve formě doživotních rent. Renty mají stanovenou dobu a formu jednorázového plnění. Sjednaná pojistná částka je včetně garantovaného zhodnocení. Pojištění je vhodné pro klienty, kteří chtějí zabezpečit propad příjmů v důchodovém věku či chtějí dlouhodobě zhodnocovat finanční prostředky. Doporučená doba trvání pojištění činí opět minimálně 10 let. V případě smrti je zaplácena suma pojistného, v případě dožití se začne vyplácet sjednaná výše důchodu včetně podílů na výnosech nebo jednorázovém plnění. Formu si zvolí klient a to buď jednorázovou, nebo formou opakovaných výplat. Základní podmínky daňové uznatelnosti jsou stejné jako v kapitole 3.11.2. (34)

Tabulka 5 – Přehled výhod a nevýhod důchodového životního pojištění

výhody	nevýhody
garantovaná výplata sjednané pojistné částky	nelze libovolně měnit nastavení pojištění
garantované minimální zhodnocení finančních prostředků	při neplacení pojistného má pojistitel právo na pojistné do zániku pojištění; pojištění zanikne až na základě upomínky pojistitele
rozšíření rozsahu pojistné ochrany formou různých připojištění	při předčasném zrušení pojistné smlouvy může být vyplaceno méně než kapitálová hodnota pojištění
daňová uznatelnost zaplaceného pojistného	

Zdroj: Vlastní zpracování dle (34)

3.11.5 Univerzální pojištění

Univerzální nebo také flexibilní životní pojištění zahrnuje ochranu před případnou smrtí a tvorbu kapitálové hodnoty pojištění s minimálním garantovaným zhodnocením. Výhodou je možnost kdykoliv změnit poměr finančních prostředků mezi pojistnou ochranou a zhodnocením finančních prostředků. Pojištění je vhodné pro klienty, kteří chtějí zabezpečit

blízké v případě své smrti, dlouhodobě a pravidelně zhodnocovat finanční prostředky, volně nakládat s finančními prostředky z investování. V případě smrti klienta je sjednaná pojistná částka vyplacena obmyslené osobě nebo osobám a to včetně kapitálové hodnoty pojištění. V případě dožití je vyplacena pouze kapitálová hodnota pojištění. Pro maximalizaci zhodnocení je minimální doba trvání pojištění 10 let. Základní podmínky daňové uznatelnosti jsou stejné jako v kapitole 3.11.2. (35)

3.11.6 Připojištění k životnímu pojištění

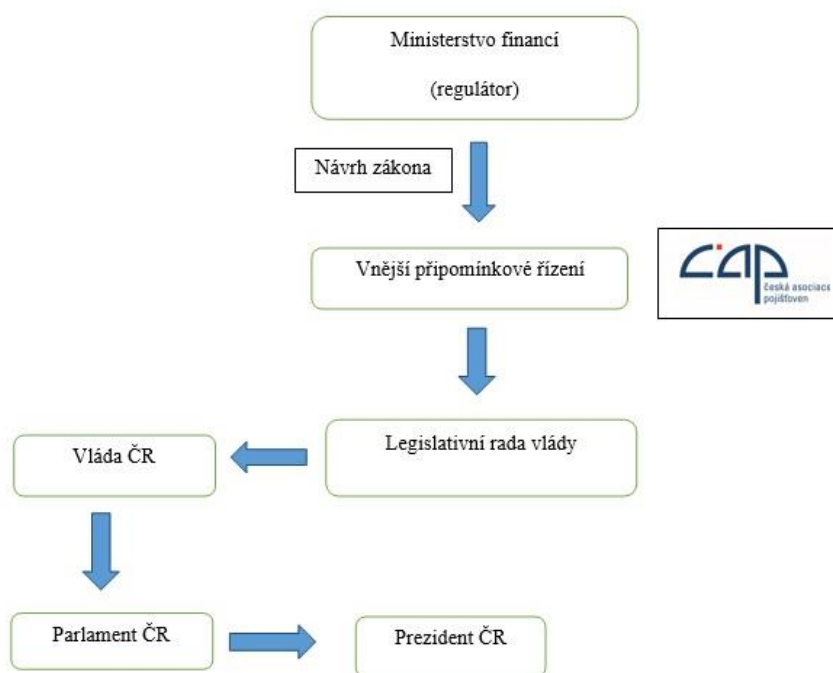
Výše uvedená životní pojištění umožňují rozšířit svou pojistnou ochranu pomocí tzv. připojištění. Připojištění nemusí být uzavřeno na stejnou dobu jako hlavní pojištění a nemůže být sjednáno samostatně bez hlavního pojištění. Při uzavírání připojištění je nutné si skutečně důkladně promyslet, co je dle názoru člověka opravdu nutné a co by bylo možné v budoucnu využít. Některé pojišťovny nabízejí připojištění, která jsou naprosto zbytečná a zavádějící. Jedna z nevlivnějších a největších pojišťoven u nás, Česká pojišťovna, nabízí k srpnu roku 2015 tato připojištění:

- smrt následkem úrazu,
- smrt následkem úrazu v motorovém vozidle,
- trvalé následky úrazu s progresivním plněním,
- závažné následky úrazu,
- doba nezbytného léčení úrazu,
- pojištění pro případ smrti,
- pravidelná výplata důchodu v případě smrti,
- pojištění pro případ dožití,
- pojištění pro případ invalidity,
- pojištění pro případ nemoci,
- pojištění pro případ nemoci – kritická onemocnění,
- hospitalizace následkem úrazu,
- pojištění denní podpory při pobytu v nemocnici. (36)

3.12 Legislativní proces v České republice

Legislativu je možno dělit na primární a sekundární. Za primární legislativu je považována činnost a odpovědnost Ministerstva financí. Sekundární legislativou rozumíme tvorbu prováděcích předpisů, za něž zodpovídá ČNB. Postup při novém návrhu je zobrazen na schématu č. 1.

Schéma 1 – Legislativní proces v České republice

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

3.12.1 Legislativa v ČR

Legislativa v ČR je řízena dle následujících právních norem:

- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- nařízení vlády č. 263/2013 Sb., o paušální výši úhrady nákladů zásahu,
- zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla,

- vyhláška č. 433/2009 Sb., o způsobu předkládání, formě a náležitostech výkazů pojišťovny a zajišťovny,
- vyhláška č. 434/2009 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví,
- vyhláška č. 205/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 168/1999 Sb.
- zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí
- vyhláška č. 582/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 38/2004 Sb. (37)

4 Pojistný trh ČR v roce 2014

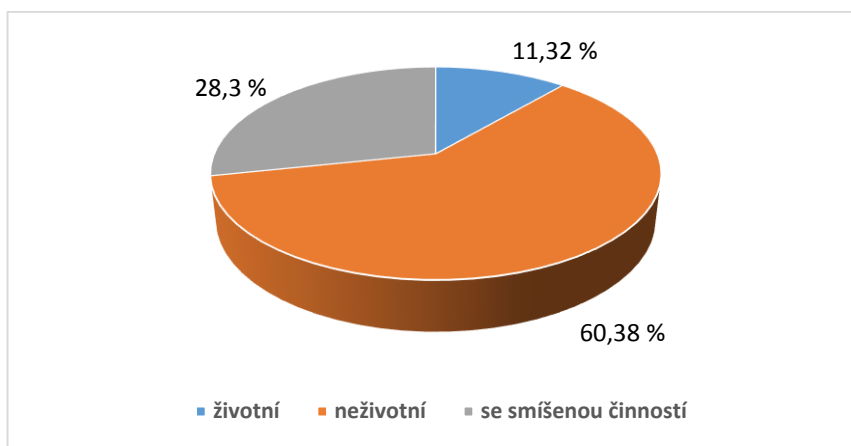
Podle očekávání odborníků v oblasti ekonomie a také konkrétně pojišťovnictví, se ekonomická situace v České republice oproti roku 2013 mírně zlepšila. Tento stav charakterizuje rostoucí meziroční stav HDP vyjádřený v běžných cenách, který dosáhl hodnot o 4,4 % lepších, než tomu bylo v roce 2013, mluvíme tedy o nárůstu přibližně na 4,3 bil. Kč. Nebylo to pouze rostoucí HDP, ale také rostla spotřeba domácností o téměř 1,7 % oproti roku předchozímu. Zajímavých čísel dosáhl také export zboží a služeb, který se navýšil o 8,7 % a dovoz dokonce o 9,5 %. Růst všech těchto ukazatelů dokazuje, že oproti roku 2013 došlo opravdu k mírnému zlepšení. Zlepšení dokládá i růst tržeb v odvětví průmyslu o 8,4 %, v zemědělství o 7,9 %, ve stavební produkci o 4,3 %. Jediné odvětví, kde nedošlo k výraznějšímu nárůstu je odvětví tržeb, které se pyšní pouze 0,6 %. Pozitivní je také úroveň inflace, kdy oproti roku 2013 došlo k poklesu o 1 procentní bod a jedná se tak o druhou nejnižší hodnotu od vzniku samostatné České republiky. Poměr salda běžného účtu platební bilance (26,1 mld. Kč) k HDP dosáhl v roce 2014 poprvé od roku 1993 kladné hodnoty 0,6 %. V závěru lze tvrdit, že obecné tempo růstu vzhledem k HDP bylo u ČR nad průměrem eurozóny. Oproti USA avšak stále zaostávalo. Možné další oživení a nárůst lze čekat v roce 2015 a to díky možnému poklesu ceny ropy a rostoucí domácí poptávce. (38)

Pojistný trh – pojišťovny

Rok 2014 je charakterizován velkým počtem subjektů působících na českém pojistném trhu. Z celkového počtu 53 subjektů bylo 33 pojišťoven tuzemských. Došlo k nárůstu zahraničních pojišťoven, a to z 18 na 20. Na pojistný trh přistoupila slovenská pojišťovna NOVIS Poist'ovňa a. s. a ke konci roku proběhla přeshraniční fúze D. A.S. pojišťovny právní ochrany. V České republice nadále působí pobočka D. A. S. Rechtsschutz AG, pobočka pro ČR. V průběhu roku naopak došlo k zániku DIRECT Pojišťovny, a. s. Tři z tuzemských pojišťoven mají pobočku v zahraničí – jedna na Slovensku a dvě v Polsku. Došlo také k nárůstu pojišťoven a poboček z jiných členských států EU, jejich počet se navýšil ze 743 na 789 (nárůst o 6 %). Jejich činnost je zaměřena především na neživotní pojištění. Dále na českém trhu působí jedna zajišťovna - VIG RE zajišťovna, a.s., která získala licenci ČNB. Podíl pojišťoven dle jejich zaměření je vyjádřen

v grafu č. 1. ČNB registrovala za rok 2014 celkově 146 617 pojišťovacích zprostředkovatelů (o 6 076 více než v roce 2013) a 246 likvidátorů (o 33 více než v roce 2013). (38)

Graf 1 – Podíl pojišťoven dle zaměření v roce 2014

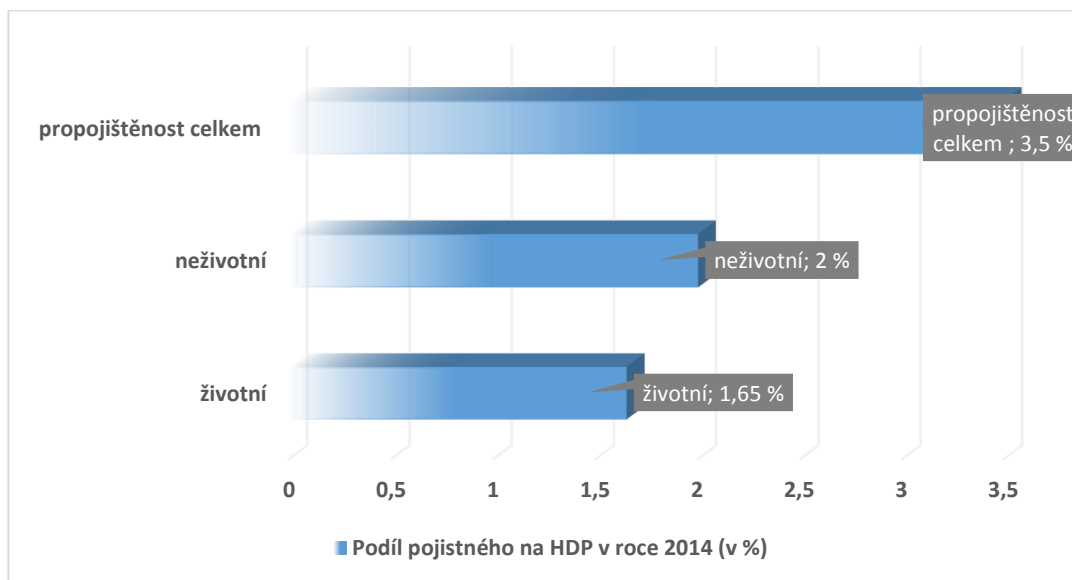
Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Vývoj předepsaného pojistného životního pojištění a podíl pojistného na HDP

Negativní situace nastává v oblasti životního pojištění. Silný trend předčasného ukončování smluv spojených s výplatou odkupného jsou právě tím faktorem, který způsobuje nárůst plnění ze životního pojištění. Tento jev přetrvává i za situace, že dochází k poklesu smluv v tomto odvětví. Tento trend působí na pojistném trhu poslední čtyři roky.

„I přes to, že HDP měřený v běžných cenách (+4,4 %) narostl v roce 2014 výrazněji než předepsané pojistné dle českých účetních standardů (+0,8 %), tak se celková propojištěnost snížila na úroveň 3,7 % (3,9 % v roce 2013). Oblast životního pojištění se na HDP podílela 1,7 % (1,8 % v roce 2013), podíl neživotního segmentu představoval 2,0 % (2,1 % v roce 2013). Pro srovnání ve vyspělých státech je úroveň propojištěnosti zhruba na dvojnásobné úrovni.“ (38 str. 13) Podíl pojistného na HDP v ČR v roce 2014 je doplněn grafem č. 2, který vyjadřuje procentuální rozdělení celkové propojištěnosti na HDP a zároveň uvádí hodnoty podílu životní a neživotní pojištění.

Graf 2 – Podíl pojistného na HDP v ČR v roce 2014

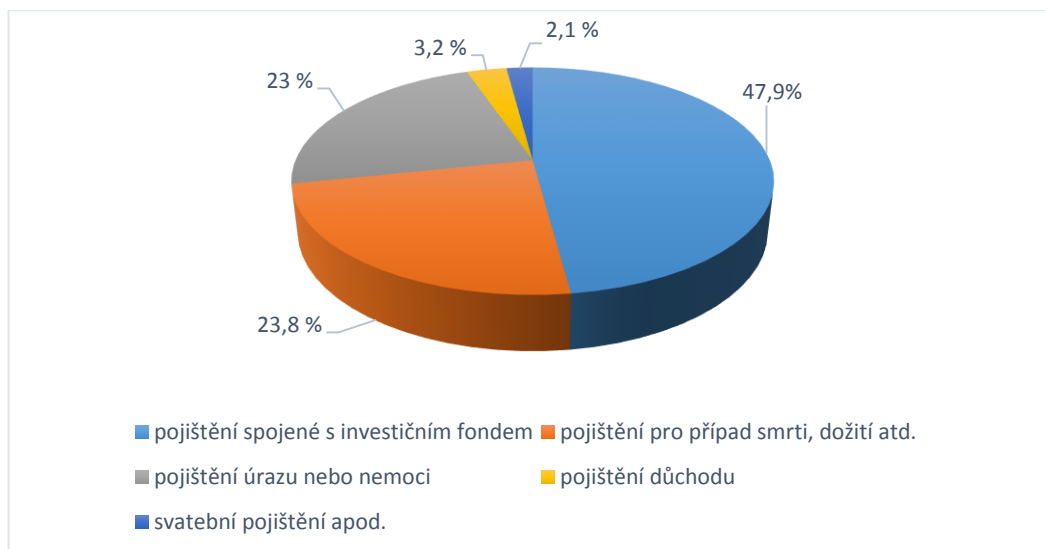

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Struktura pojistného trhu životního pojištění

Podíl životního pojištění vzhledem k celému pojistnému trhu poklesl na 45,1 % (rok 2013 je charakterizován hodnotou 45,7 %). Tento stav je rozdílný oproti vyspělým západním státům v EU. Zde je poměr životního k neživotnímu pojištění 60:40. Cílem ekonomiky a pojišťoven je tento rozdíl vyrovnávat a přiblížit situaci v ČR vyspělým západoevropským státům. Nejdominantnější postavení má v životním pojištění produkt spojený s investičním fondem, a to aktuálně 47,9 %. Výrazný pokles nastal u pojištění pro případ smrti či dožití, kde produkt klesl na současných 18,8 %. Tento pokles je zdůvodněn přechodem od kapitálového pojištění ke smlouvám, kde klient nese větší investiční riziko, než je tomu u pojištění kapitálového. Další významnou složkou jsou doplňková pojištění úrazu nebo nemoci, jejichž význam rok od roku roste. Pokles nastal také u pojištění pro případ smrti, kde došlo k poklesu na hodnotu 4,9 %. Jednotlivé poměry jsou zobrazeny v grafu č. 3. (38)

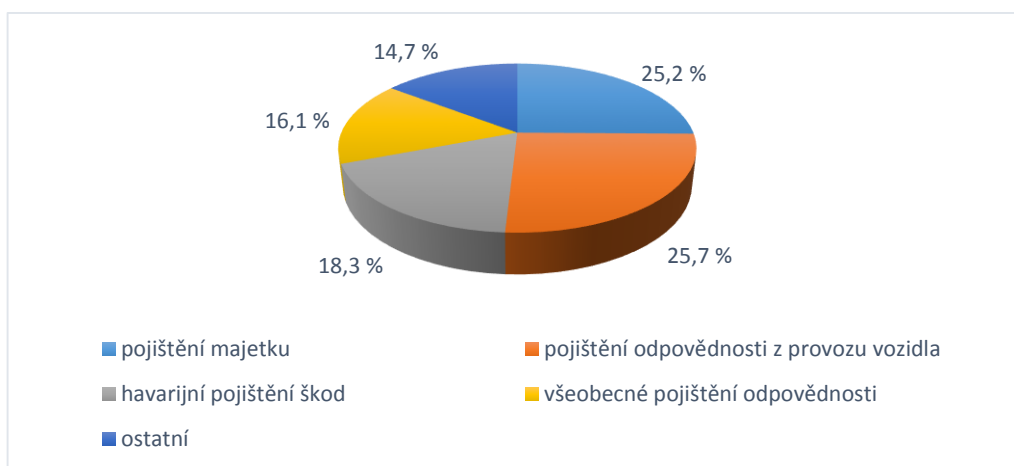
Graf 3 – Struktura životního pojištění dle jednotlivých kategorií v roce 2014

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Struktura neživotního pojištění je oproti životnímu rozložena rovnoměrněji. Největší procentuální zastoupení má pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a pojištění majetku, které zaujímají více jak 50 % z celkového neživotního pojištění. Další druhy pojištění jsou zastoupeny přibližně 15 - 20 % z celkového objemu. Tato situace je včetně uvedení jednotlivých procentuálních podílů zastoupení zobrazena v grafu č. 4.

Graf 4 – Struktura neživotního pojištění dle jednotlivých kategorií

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Pojistný trh EU

Na základě podkladů Evropské pojišťovací a zajišťovací federace pokračoval po útlých letech ovlivněných ekonomickou krizí růst hrubého předepsaného pojistného také v roce 2014, kde dosáhl hodnoty 1 176 mld. €. V procentuálním vyjádření jde při konstantním směnného kurzu roku 2014 o nárůst o 4,2 % oproti roku 2013. Za tento nárůst může především životní pojištění, které v poměru s neživotním pojištěním převažuje se 60 % ku 40 %. Nárůst u životního pojištění zapříčinil dosažení hodnoty 719 mld. € (rok 2013 665 mld. €), neživotní pojištění dosáhlo výše 457 mld. €. Díky této situaci rok 2014 upravuje poměr mezi životním pojištěním a neživotním pojištěním na úroveň 61,1 %: 38,9 %. Pojištění a jeho význam v ekonomice je také posuzován dle podílu pojistného na HDP. Oproti ČR, kde propojištěnost dosahuje hodnoty 3,7 %, je průměr EU téměř dvojnásobný - 8 % (4,8 % u živ. pojištění a 3,2 % u neživ. pojištění). (38)

5 Praktická část

5.1 Analýza vybraných ukazatelů v oblasti pojištění

Praktická část diplomové práce charakterizuje základní ukazatele pojišťovnictví s následným zaměřením na životní pojištění (dále jen „ŽP“). Z analyzovaných hodnot bylo zjištěno, že úroveň pojišťovnictví, kterou určuje počet zaměstnanců, podíl pojistného na HDP země, předepsaná výše pojistného, počet kmenů ŽP a také podíl stornovosti smluv, závisí především na situaci ve společnosti – na bezpečnostní a politické situaci, na množství příjmů obyvatelstva a v neposlední řadě i na životním prostředí.

5.1.1 Vývoj počtu zaměstnanců v oboru pojišťovnictví

Počet zaměstnanců v pojišťovnictví v rámci ČAP se odvíjí od základních potřeb společnosti. Celkový počet se vyvíjel s rostoucím zájmem o pojištění, dle politické a ekonomické situace či s rozšiřováním poskytovaných služeb, stejně jako se vyvíjelo pojišťovnictví a počet pojišťoven samotných. Tabulka č. 6 udává vývoj počtu zaměstnanců v letech 2000 – 2014.

Tabulka 6 – Počet zaměstnanců v pojišťovnictví v období 2000 - 2014

Rok	Počet zaměstnanců	Tempo růstu	Bazický index
2000	15 840	x	x
2001	15 308	96,64 %	96,64 %
2002	15 333	100,16 %	96,8 %
2003	15 283	99,67 %	96,48 %
2004	14 473	94,7 %	91,37 %
2005	14 506	100,23 %	91,58 %
2006	14 406	99,31 %	90,95 %
2007	14 041	97,47 %	88,64 %
2008	14 274	101,66 %	90,11 %
2009	14 175	99,31 %	89,49 %
2010	13 883	97,94 %	87,65 %
2011	13 699	98,67 %	86,48 %
2012	13 916	101,58 %	87,85 %
2013	13 620	97,87 %	85,98 %
2014	13 135	96,44 %	82,92 %
Průměr	14 393	98,67 %	x

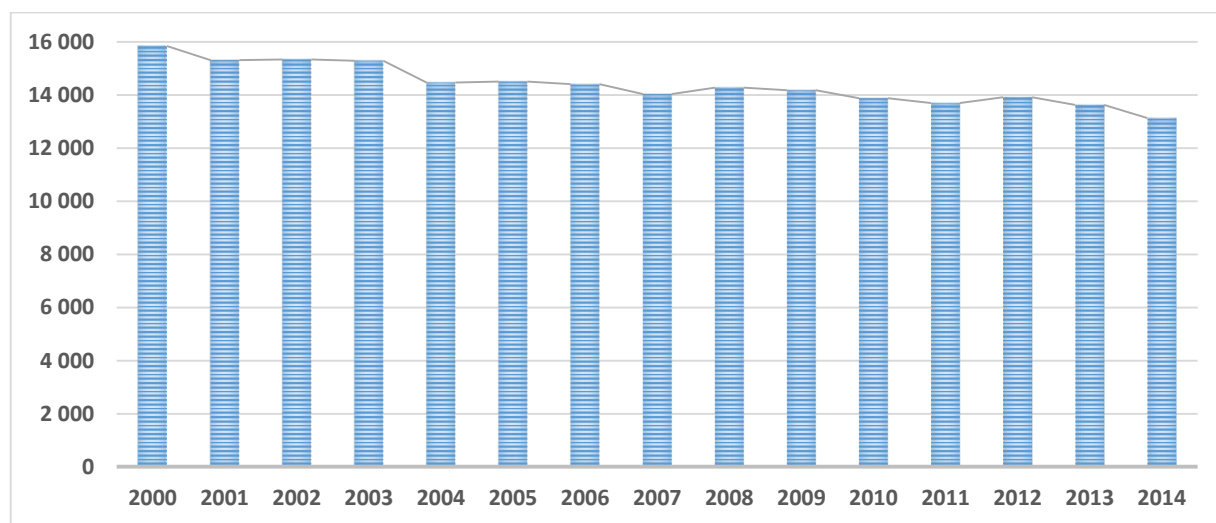
Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Ve sledovaném období od roku 2000 do roku 2014, je počet zaměstnanců bez výrazných propadů, přesto je trend časové řady klesající. Od počátku sledovaného období dochází k pravidelnému každoročnímu poklesu počtu zaměstnanců v odvětví. Výjimky tvořily roky 2002, 2005, 2008 a 2012. Zde mluvíme o nárůstu v řádu desítek či stovek. Průměrné tempo růstu počtu zaměstnanců ve sledovaném období klesá každým rokem o 1,33 %. Při pohledu na tabulku č. 6 je s výraznějším propadem hodnoty spojen rok 2004, kdy celkový počet klesl v absolutní hodnotě o 810 zaměstnanců. Tento propad je připisován důvodu vstupu ČR do EU, kdy se byli zaměstnanci nuceni přizpůsobit pravidlům a předpisům na evropském pojišťovacím trhu, což celá řada z nich nebyla ochotna akceptovat. Přičteme-li také klesající trend a každoroční přirozenou fluktuaci uvnitř jednotlivých pojišťovacích společností, není tento propad nikterak negativní.

V tabulce č. 6 lze dále z uvedených hodnot zjistit, že oproti roku 2000, kdy byl počet zaměstnanců nejvyšší, došlo v roce 2014 k poklesu počtu v absolutní hodnotě o 2 705 osob, což způsobily dva faktory – světová hospodářská krize z roku 2008, která byla důsledkem americké hypoteční krize a přesycenost trhu pojišťovacími zprostředkovateli. Vývoj ve sledovaném období doplňuje graf č. 5.

Pokles hodnot je doložen tempem růstu, kde koeficienty jednotlivých let jsou ve většině případů záporné. V posledních letech (2013 a 2014) došlo v porovnání s předcházejícími lety k výraznějšímu poklesu, konkrétně v roce 2013 o 2,13 % a v roce 2014 o 3,56 %.

Graf 5 – Vývoj počtu zaměstnanců v letech 2000 - 2014

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

S využitím programu Statistica 12 byl zrekonstruován model vývoje počtu zaměstnanců v pojišťovnictví, na jehož základě byl predikován budoucí počet zaměstnaných v odvětví. Výstupy z programu jsou uvedeny v příloze č. 4.

Údaje z tabulky č. 6 byly proloženy kvadratickou funkcí, která nejlépe vystihuje trend časové řady. Na základě potvrzení, že časová řada nejvíce kopíruje tvar paraboly ($I= 0,9639$; $I^2= 0,9290$) byla vymodelována trendová funkce.

Trendová funkce: $y' = 15951,80 - 256,85ti + 6ti^2$

Správné zvolení funkce potvrzuje index determinace. S využitím trendové funkce lze predikovat počet zaměstnanců v budoucích letech. Pro rok 2015 byla zjištěna hodnota 13 378 zaměstnanců, s pravděpodobností 95 % bude počet zaměstnanců v rozmezí od 12 957 do 13 799. Rok 2016 dosáhl dle výpočtu bodového odhadu 13 319 zaměstnanců a s pravděpodobností 95 % bude počet zaměstnanců v rozmezí od 12 780 do 13 857. Na základě získaných hodnot lze predikovat, že budoucí vývoj počtu zaměstnanců v pojišťovnictví bude pokračovat na základě trendu, který nastal ve sledovaném období 2000 - 2014. Oproti roku 2014 dojde k nárůstu v absolutní hodnotě o 243 zaměstnanců, následující rok 2016 k poklesu o 59 zaměstnanců. V roce 2016 dojde vzhledem k roku 2015 ke snížení celkového počtu o 0,44 %.

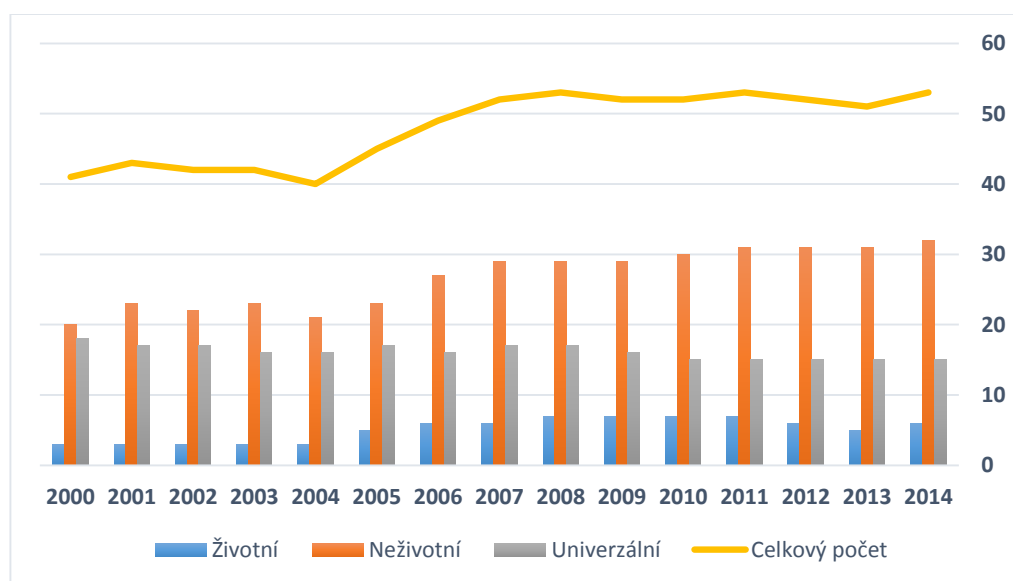
5.1.2 Vývoj počtu pojišťoven

Jedním z klíčových okamžiků v oboru pojišťovnictví byl revoluční rok 1989. Přejít mezi dvěma ekonomikami nebyl hladký a bezproblémový, neboť celý proces provázela řada problémů. Dalším z klíčových milníků české ekonomiky se vztahuje k 1. 5. 2004 – dni vstupu České republiky do EU. Vstupem do EU bylo nutné upravit právní předpisy, kterými byla dovršena harmonizace českého pojistného práva s legislativou EU. Jednalo se především o zákon o pojistné smlouvě, zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, nověle zákona o pojišťovnictví. Ze států bývalého komunistického režimu patří ČR z ekonomického hlediska v posledních letech ke státům s nejlepší ekonomickou kondicí, což má vliv i na úroveň pojišťovnictví.

Ve sledovaném období nebyl rozdíl v počtu pojišťovacích společností nikterak výrazný. Dle tabulky uvedené v příloze č. 3 lze určit největší nárůst počtu pojišťoven

v absolutní hodnotě. Konkrétně nejvyšší přírůstek zaznamenal rok 2005, kdy došlo na území ČR k nárůstu o 5 pojišťoven. Tabulka v příloze č. 3 dokládá, že specializované životní pojišťovny jsou (vzhledem k neživotním pojišťovnám a pojišťovnám se smíšenou činností) v menším zastoupení. Srovnáme-li ve sledovaném období počáteční a koncový rok ve všech kategoriích, zjistíme, že tempo růstu je nejvýznamnější a nejvyšší u pojišťoven neživotních, dále pak u univerzálních a pojišťovny životní jsou se svým vývojem počtu téměř beze změny. Překonáním hranice padesáti pojišťoven v roce 2007 došlo k prohloubení konkurence na českém pojistném trhu. Nejvyšší počet pojišťoven zaznamenaly roky 2008, 2011 a nejnověji rok 2014 s počtem třiapadesáti institucemi. Tabulku uvedenou v příloze č. 3 doplňuje graf č. 6. Počet pojišťoven v absolutní hodnotě vykazuje nárůst jak u životního, tak i neživotního pojištění. Univerzální pojišťovny zaznamenaly ve sledovaném období pokles, konkrétně z hodnoty 18 na hodnotu 15 pro rok 2014.

Graf 6 – Vývoj počtu pojišťoven v období 2000 - 2014

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Vzhledem k situaci rostoucích hodnot počtu pojišťoven, je v tabulce č. 7 určeno tempo růstu včetně bazického indexu.

Tabulka 7 – Tempo růstu odvětví pojištění v období 2000 – 2014 (v %)

Rok	Tempo růstu - pojišťoven celkem	Tempo růstu - životní pojišťovny	Tempo růstu - neživotní pojišťovny	Tempo růstu - pojišťovny se smíř. činností
2000	x	x	x	x
2001	104,88	100	115	94,44
2002	97,67	100	95,65	100
2003	100	100	104,55	94,12
2004	95,24	100	91,3	100
2005	112,5	166,67	109,52	106,25
2006	108,89	120	117,39	94,12
2007	106,12	100	107,41	106,25
2008	101,92	116,67	100	100
2009	98,11	100	100	94,12
2010	100	100	103,45	93,75
2011	101,92	100	103,33	100
2012	98,11	85,71	100	100
2013	98,08	83,33	100	100
2014	103,92	120	103,23	100
Průměr	101,85	105,08	103,41	98,71

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Na základě výsledků tabulky č. 7 lze tvrdit, že průměrné nejvyšší tempo růstu náleží životním pojišťovnám, následovaných neživotními pojišťovnami. Univerzální pojišťovny mají průměrné tempo růstu menší než 1, což znamená, že jejich počet ve sledovaném období klesá. Počet životních pojišťoven dle výpočtu ve sledovaném období ročně roste průměrně o 5,08 %, počet neživotních pojišťoven přibývá průměrným ročním tempem 3,41 %. Je-li brán za počáteční stav rok 2000, lze z tabulky v příloze č. 3 určit vývoj počtu pojišťoven k poslednímu roku sledovaného období. U životních pojišťoven došlo k nárůstu o 100 %, u neživotních pojišťoven došlo k nárůstu o 60 %, pojišťovny univerzální poklesly ve sledovaném období o 16,67 %. Celkový nárůst u všech pojišťoven celkem činí 29,27 % vzhledem k roku 2000.

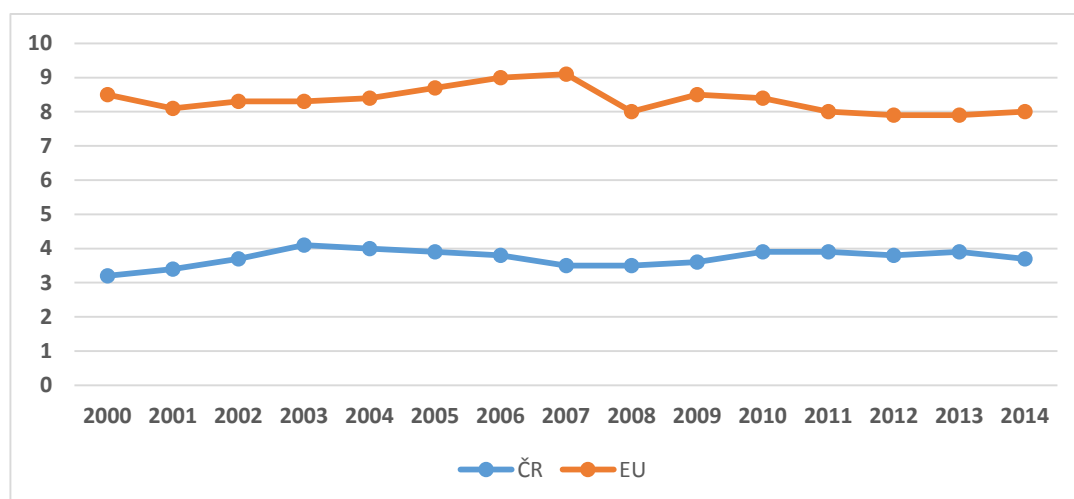
5.1.3 Podíl předepsaného pojistného na hrubém domácím produktu v ČR a EU

Z hlediska národní ekonomiky a propojištěnosti země, je tento ukazatel velice důležitý. Ukazatel hrubého domácího produktu (dále jen „HDP“) definuje výkonnost domácí ekonomiky. Hodnoty získané z výročních zpráv ČAP uvádějí propojištěnost v

rámci ČR a EU. Pro analýzu byla předem zvolena dvě kritéria – podíl celkového předepsaného pojistného na HDP a podíl předepsaného ŽP na HDP. Získané hodnoty jsou uvedeny v příloze č. 3.

Podíl celkového pojistného na HDP v ČR narostl v roce 2014 oproti roku 2000 o 15,63 %. Srovnáním hodnot EU ve stejném období bylo zjištěno, že došlo ke snížení procentuálního podílu o 5,88 % oproti roku 2000. V ČR od sledovaného roku 2000 docházelo k nárůstu celkového pojistného na HDP, a to až do roku 2003 včetně. Od roku 2003 došlo ke klesajícímu trendu činícímu několik desetín procent. Nejspodnější hranicí hodnot, kterých propojištěnost dosáhla, byla v roce 2007 a 2008 hodnota 3,5 %. Desetinový nárůst započal opět v roce 2010, kdy se česká ekonomika postupně začala vzpamatovávat z ekonomické krize. Oproti roku 2008 došlo ke skokovému přírůstku o 0,4 % podílu předepsaného pojistného na HDP, což procentuálně vyjadřuje nárůst o 11,43 %. Ovšem rok 2014 přinesl v ČR z hlediska celkového pojistného propad o 0,2 %, v EU došlo naopak k 0,1 % nárůstu. Znázornění vývoje podílu předepsaného pojistného na HDP v ČR a EU dokládá graf č. 7.

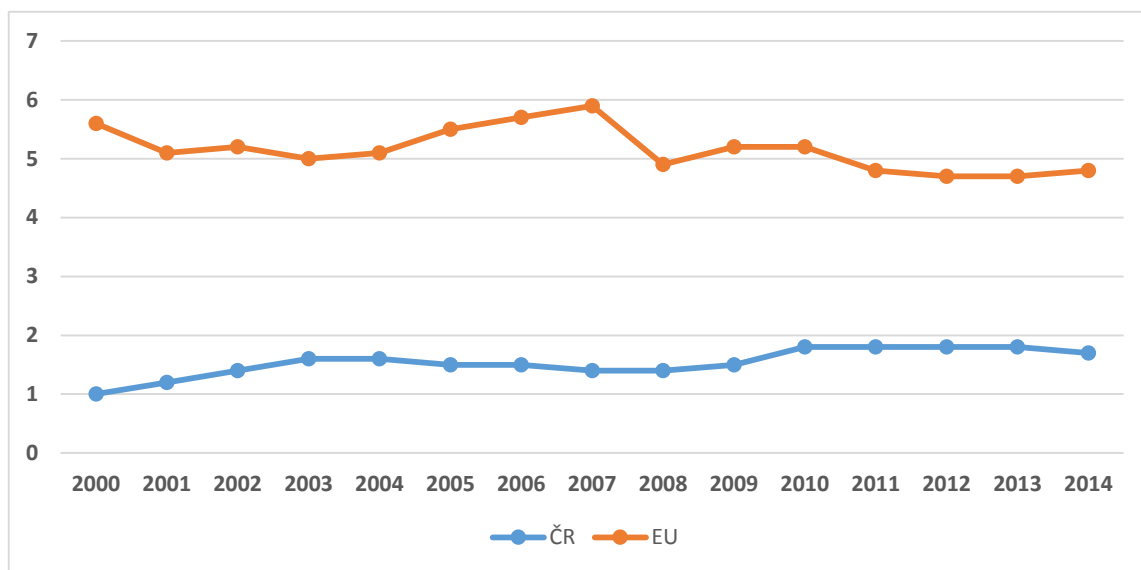
Graf 7 – Podíl předepsaného pojistného na HDP v ČR a EU ve sledovaném období (v %)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Podíl ŽP na HDP v jednotlivých letech v ČR vykazuje v grafu č. 8 rostoucí trend. V posledním zkoumaném roce 2014 byla hodnota o 70 % vyšší, než vykazoval rok 2000.

Graf 8 – Podíl ŽP na HDP v ČR a EU ve sledovaném období (v %)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Tempo růstu předepsaného pojistného na HDP sledovaného období, je v EU a ČR zpracováno v tabulce č. 8. ČR dosahuje nižších podílů na HDP, než je tomu v EU, avšak průměrné tempo růstu je u ČR rostoucí, jak u celkového pojistného, tak i u ŽP. Trend v EU vyznačuje klesající tempo růstu, a to jak u celkového pojistného, tak i u ŽP, přičemž životní pojištění vykazuje horší procentuální podíl, než pojištění celkové. V tabulce jsou zvýrazněny hodnoty, které jsou z hlediska tempa růstu jednotlivých let nižší, než hodnoty roku předcházejícího. Nejméně zvýrazněných hodnot zaznamenalo ŽP v ČR, což je vzhledem ke snaze posílení jeho využívání pozitivní výsledek. Rok 2014 sice zaznamenal 5,56 % pokles vzhledem k roku 2013, ale nelze predikovat budoucí stav, jelikož zejména u propojištěnosti je velmi silná vazba na národní hospodářství, vládní nařízení a ekonomickou situaci v celé EU.

Tabulka 8 – Tempo růstu podílu pojištění na HDP (v %)

Rok	Podíl pojistného na HDP v EU 28	podíl ŽP na HDP v EU 28	Podíl pojistného na HDP v ČR	Podíl ŽP na HDP v ČR
2000	x	x	x	X
2001	95,29	91,07	106,25	120,00
2002	102,47	101,96	108,82	116,67
2003	100,00	96,15	110,81	114,29
2004	101,20	102,00	97,56	100,00
2005	103,57	107,84	97,50	93,75
2006	103,45	103,64	97,44	100,00
2007	101,11	103,51	92,11	93,33
2008	87,91	83,05	100,00	100,00
2009	106,25	106,12	102,86	107,14
2010	98,82	100,00	108,33	120,00
2011	95,24	92,31	100,00	100,00
2012	98,75	97,92	97,44	100,00
2013	100,00	100,00	102,63	100,00
2014	101,27	102,13	94,87	94,44
Průměr	99,57	98,90	101,04	103,86

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Grafy č. 7, č. 8 spolu s tabulkou č. 8 dokládají, že podíly celkového pojistného i ŽP v rámci EU výrazně neklesají, a to ani v dobách ekonomických krizí, ani při oslabení ekonomiky. Při podrobnějším zkoumání obou grafů je vidět, že jak u podílu celkového předepsaného pojistného na HDP, tak u podílu ŽP na HDP, je vývoj ve sledovaném období bez výrazných výkyvů u ČR spíše než u EU, což dokazuje i zjištěné průměrné tempo růstu v tabulce č. 8. ČR má za cíl co nejvíce se přiblížit hodnotám EU a snažit se tak vyhnout propadům stejně tak, jako tomu bylo doposud.

5.1.4 Průměrné pojistné na jednoho obyvatele

Porovnáním ČR v rámci ostatních států EU ve vztahu k průměrnému pojistnému na jednoho obyvatele, nedopadlo z pohledu pojišťoven na území ČR optimisticky. Je ale zřejmé, že ČR nemůže dosáhnout výsledku průměrné výše pojistného na jednoho obyvatele jako celá EU. Pro porovnání výsledků s ČR jsou v následujících tabulkách č. 9 a č. 10

uvedeny výsledné hodnoty EU a Polska⁷. Hodnoty uvedené v tabulce č. 9 jsou přepočteny do společné jednotné měny - euro⁸. Dle názorů ekonomů by situace u ČR byla jiná v případě, že by naše země byla součástí monetární unie.

Tabulka 9 – Průměrná výše pojistného na jednoho obyvatele za rok (v €)

Rok	ČR	EU	Polsko
2005	382	1 955	202
2006	413	2 118	252
2007	439	2 271	277
2008	457	1 924	373
2009	474	2 012	324
2010	513	2 073	342
2011	509	2 021	354
2012	495	2 039	387
2013	502	2 066	357
2014	505	2 149	330
Průměr	468,90	2 062,80	319,80

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Tabulka č. 9 uvádí hodnoty průměrného pojistného, které zahrnují všechna nejruznější pojištění a připojištění na jednoho obyvatele dané země.

Tabulka 10 – Srovnání tempa růstu a bazických indexů průměrného pojistného v EU a ČR v letech 2005 - 2014

Rok	ČR	Bazický index ČR	Tempo růstu ČR	EU	Bazický index EU	Tempo růstu EU
2005	382 €	x	x	1 955 €	x	x
2006	413 €	108,12 %	108,12 %	2 118 €	108,34 %	108,34 %
2007	439 €	114,92 %	106,30	2 271 €	116,16 %	107,22 %
2008	457 €	119,63 %	104,10	1 924 €	98,41 %	84,72 %
2009	474 €	124,08 %	103,72	2 012 €	102,92 %	104,57 %
2010	513 €	134,29 %	108,23	2 073 €	106,04 %	103,03 %
2011	509 €	133,25 %	99,22	2 021 €	103,38 %	97,49 %
2012	495 €	129,58 %	97,25	2 039 €	104,30 %	100,89 %
2013	502 €	131,41 %	101,41	2 066 €	105,68 %	101,32 %
2014	505 €	132,20 %	100,6	2 149 €	109,92 %	104,02 %
Průměr	468,90 €	x	103,15 %	2 062,80 €	x	101,06 %

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

⁷ Polsko bylo zvoleno z geografické, ekonomické a sociální podobnosti

⁸ Průměrný roční kurz dle ČNB

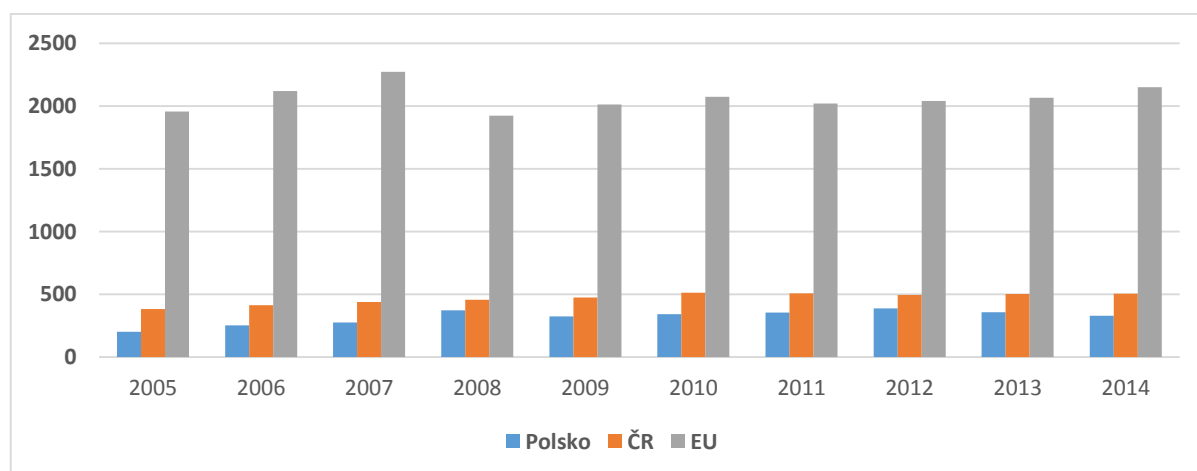
Srovnání ČR a EU v tabulce č. 10 je optimistické z hlediska růstu hodnoty každoročního průměrného pojistného. Bazické indexy jsou v jednotlivých letech rostoucí jak u ČR, tak i u EU. Jedinou výjimkou je rok 2008, kdy průměrné pojistné bylo 1,59 % nižší než v roce 2007. Jak již bylo uvedeno, ČR nedosahuje hodnot EU, ale při analýze těchto ukazatelů je v tabulce č. 10 doloženo, že výše průměrného pojistného na obyvatele roste. Důležité je zmínit, že ukazatele u ČR jsou z 60 % tvořeny hodnotami neživotního pojištění. Naopak u EU je tento poměr u životního pojištění 60:40 vzhledem k neživotnímu.

Pro hodnoty ČR bylo s pomocí programu Statistica 12 sestaven model vývojové tendence. Výstupy z programu jsou uvedeny v příloze č. 4. Hodnoty byly proloženy kvadratickou funkcí, která nejlépe kopíruje jejich trend ($I = 0,98215705$, $I^2 = 0,96463247$). Pro hodnoty z tabulky č. 9 byla vymodelována trendová funkce.

Trendová funkce: $y' = 343,0667 + 39,5303t - 2,3788t^2$

S využitím vymodelované trendové funkce bylo predikováno průměrné pojistné pro roky 2015 a 2016. Pro rok 2015 bylo dosaženo absolutní hodnoty 490,10 €, s pravděpodobností 95 % bude průměrné pojistné na osobu v rozmezí od 463,27 € do 516,86 €. Pro rok 2016 byla zjištěna dle výpočtu bodového odhadu absolutní hodnota 474,89 € a s pravděpodobností 95 % bude průměrné pojistné na osobu v rozmezí od 436,75 € do 513,02 €. Z odhadů na základě trendové funkce lze predikovat klesající průměrné pojistné příštích dvou let, nejprve o 15 € na osobu oproti roku 2014, v roce 2016 znovu o 15 € vzhledem k roku 2015.

Graf 9 - Průměrná výše pojistného na jednoho obyvatele ve sledovaném období (v €)

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Nejvyšším průměrným pojistným na jednoho obyvatele disponuje na základě grafu č. 9 EU. V Polsku po nárůstu v letech 2005 – 2008, kdy průměrné pojistné každoročně rostlo, přichází s ekonomickou krizí propad. V roce 2011 se ekonomická situace znovu zlepšila, což mělo za následek i zvýšení průměrného pojistného na jednoho obyvatele. Hodnota v roce 2014 znovu přináší propad a to z důvodu změn v legislativě pojišťovnictví. Důvodem, proč jsou v porovnání mezi ČR a EU takové rozdíly, je jednak v závislosti na vývoji HDP, ale také především metodikou ČAP. Uvedené hodnoty jsou u jednorázových smluv nastaveny s vahou 10 %. Dalším rozdílem oproti ostatním sledovaným, je důvod řešení spořicí fáze často prostřednictvím penzijních fondů, důchodovou fází řeší sama pojišťovna.

Oproti podílu pojistného na HDP v ČR ve výši 4 %, dosahuje průměr zemí EU celkově vyššího podílu s větší vahou životního (4,7 %) než neživotního pojištění (3,2 %). Tento stav je determinován řadou specifických faktorů, např. vývojem škodovosti (zejména výskytem pojistných událostí katastrofického rozsahu, výskytem rizik a pojistných událostí, které nebyly dříve obvyklé, ale také změnami na finančních trzích).

5.2 Analýza vývoje počtu smluv vzhledem k přepojišťovanosti v ČR

Problematika přírůstku a úbytku počtu smluv vzhledem k propojištěnosti v ČR je v současné době velmi diskutované téma. Na základě metodiky ČAP nezahrnují údaje žádné přeshraniční služby formou pobočky nebo v rámci svobody poskytování služeb. Jednorázové pojistné je u ŽP přepočteno na bázi 10 let a to včetně součtových položek. ČAP v získaných hodnotách uvádí redukované pojistné ve výši 10 %, což má v celkovém důsledku charakterizovat reálný přínos pojistného. Změna nastala v roce 2011, kdy je pojistná smlouva chápána jako jedna pojistná smlouva, a ne jako např. dvě položky (pojistná smlouva a připojištění), jako tomu bylo doposud. Smluvní pojistné také nezahrnuje zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele při nemoci z povolání nebo úrazu při práci. (39)

Sledované období bylo zvoleno desetileté, a to kvůli vstupu ČR do EU. Z důvodu, že vnitrostátní právní řád je podřízen komunitárnímu právu EU, bylo nutné přistoupit ke změnám v legislativě a synchronizovat postupy.

Vzhledem k rozsáhlosti dat zpracovaných ze zdrojů ČAP, jsou pomocné tabulky uvedeny v příloze č. 3.

5.2.1 Meziroční změny celkového předepsaného pojistného v období 2005 - 2015

Vývoj ročního tempa růstu předepsaného pojistného ve sledovaném období je uveden v tabulce č. 11.

Tabulka 11 – Roční tempo růstu a bazické indexy celkového předepsaného pojistného

Rok	Předepsané pojistné v tis. Kč	Tempo růstu	Bazický index
2005	95 598 199	x	x
2006	99 448 656	104,03 %	104,03 %
2007	104 623 438	105,20 %	109,44 %
2008	110 633 531	105,74 %	115,73 %
2009	112 628 354	101,80 %	117,81 %
2010	114 294 174	101,48 %	119,56 %
2011	113 963 698	99,71 %	119,21 %
2012	113 843 961	99,89 %	119,09 %
2013	113 986 370	100,13 %	119,23 %
2014	115 013 210	100,90 %	120,31 %
Průměr	109 403 359	102,08 %	x

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Hodnoty celkového předepsaného pojistného v tabulce č. 11 rostly v celém sledovaném období, kromě vyznačených let 2011 a 2012. V roce 2009 došlo z důvodu světové hospodářské krize k propadu o téměř 4 %, na hodnotu ročního tempa růstu 1,8 % vzhledem k roku 2008. Doznívající důsledky hospodářské krize způsobily, že následující roky došlo k poklesu výsledných hodnot. Zlomovým se stal rok 2013, kdy lidé opět začali svěřovat své prostředky pojišťovacím subjektům. Bazickým indexem byl stanoven největší nárůst v roce 2008, kdy předepsané pojistné vzrostlo oproti roku 2007 o 6,29 %. V žádném dalším sledovaném roce nebyla změna větší. Pozitivní vzhledem k ekonomické situaci v roce 2009 byl fakt, že v období hospodářské recese docházelo ke každoročnímu nárůstu hodnot. Při srovnání prvního a posledního sledovaného roku z tabulky č. 11 lze vyjádřit nárůst o 20,31 % v období deseti let. Je ovšem důležité zmínit, že tento nárůst zapříčinilo zejména neživotní pojištění.

5.2.2 Meziroční změny předepsaného ŽP v období 2005 - 2015

Vývoj celkového ročního běžně placeného ŽP ve sledovaném období je uveden v tabulce č. 12.

Tabulka 12 – Roční tempo růstu běžně placeného ŽP

Rok	Tempo růstu v tis. Kč	Tempo růstu	Bazický index
2005	32 330 133	x	x
2006	34 495 847	106,70 %	106,70 %
2007	36 700 655	106,39 %	113,52 %
2008	39 600 141	107,90 %	122,49 %
2009	40 923 562	103,34 %	126,58 %
2010	41 703 168	101,91 %	128,99 %
2011	42 623 302	102,21 %	131,84 %
2012	43 554 787	102,19 %	134,72 %
2013	43 837 907	100,65 %	135,59 %
2014	43 564 822	99,38 %	134,75 %
Průměr	39 933 432	103,37 %	x

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Na základě hodnot z tabulky č. 12 bylo zjištěno, že ve sledovaném období nedošlo kromě roku 2014 ke snížení tempa růstu běžně placeného ŽP. V období po hospodářské krizi docházelo k procentuálnímu ročnímu nárůstu každoročně. Přesto ale procentuální nárůst byl rok od roku nižší. Průměrné tempo růstu ve sledovaném období činilo 3,37 %.

Zhodnocení nárůstu ve sledovaném období vzhledem k počátku sledování bazickými indexy, byla získána hodnota 34,75 %, což vyjadřuje třetinový nárůst běžně placeného ŽP oproti roku 2005. Výsledek tohoto ukazatele je pozitivní z důvodu dlouhodobého cíle stanoveného ekonomikou ČR, kterou reprezentuje ČNB, Ministerstvo financí a ČAP. Cílem ŽP je vyrovnat současný poměr mezi ŽP a NŽP (nyní 37,88 : 62,12) a přiblížit se poměru 60:40, který je typický pro moderní a rozvinuté země. Z tabulky č. 12 je také patrné, že změna poměru bude náročná, neboť v roce 2014 nedosahuje poměr ani 38 %. Průměrná hodnota ve sledovaném období činí 36,42 %. Nárůst hodnoty v roce 2014 činil 12 % oproti roku 2005.

Tabulka 13 – Poměr předepsaného ŽP na celkovém předepsaném pojistném (v %)

Rok	Poměr ŽP na celkovém předepsaném pojistném	Tempo růstu
2005	33,82	x
2006	34,69	102,57
2007	35,08	101,13
2008	35,79	102,04
2009	36,34	101,51
2010	36,49	100,42
2011	37,40	102,50
2012	38,26	102,29
2013	38,46	100,52
2014	37,88	98,49
Průměr	36,42	103,37

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Snížení tempa růstu zapříčinil přelom roku 2008 a 2009. Vliv hospodářské recese (u pojištění se vliv projevuje zpožděně) začal tempo růstu jednotlivých let oproti předchozímu roku zpomalovat a následně bylo tempo růstu ve sledovaném období záporné. Na přelomu roků 2011 a 2012 došlo ke zlepšení situace ekonomiky v ČR. Nárůst zaznamenalo také odvětví se ŽP, avšak pouze vzhledem k roku 2008 a dalším předchozím. Od roku 2012 došlo ke stagnaci a následnému poklesu pojistného plnění. Jedním z důvodů snížení byla diskuze ohledně vyplácených provizí při uzavírání nových pojistných smluv spolu se zrychlením záporného tempa růstu od roku 2014, které bylo způsobeno změnou daňové uznatelnosti ŽP. Daňová zvýhodnění dostala nová striktní pravidla, která se mezi klienty netěšila velké oblibě, čímž byl způsoben pokles zájmu o ŽP. Dle ankety na serveru Novinky.cz, které se zúčastnilo ke dni 26. 9. 2015 celkem 3 062 čtenářů, 83,2 % respondentů odpovědělo negativně na otázku zřízení ŽP. Zbývající část, 16,8 %, hlasovala pro zřízení ŽP za nových podmínek. Na základě této ankety je možné predikovat možné budoucí ovlivnění současným trendem - tedy poklesem zájmu o ŽP v budoucnu. (40)

Ke zjištění výše předepsaného pojistného ŽP v budoucnu byl využit program Statistica 12. Výstupy z programu jsou uvedeny v příloze č. 4. Při grafickém zobrazení sledovaného období byla zvolena kvadratická funkce, která proložila hodnoty jednotlivých let nejpřesněji.

Potvrzením, že byla kvadratická funkce zvolena správně, je index korelace, který činil 0,9974 a index determinace činil 0,9949.

Trendová funkce: $y' = 29129599 + 3168001t - 171952t^2$

S využitím trendové funkce lze predikovat výši předepsaného ŽP. Bodový odhad předepsaného pojistného ŽP pro rok 2015 činil 43 171 357 tis. Kč. S pravděpodobností 95 % bude předepsané pojistné ŽP v intervalu od 42 238 944 tis. Kč do 44 103 770 tis. Kč. Bodový odhad předepsaného pojistného ŽP pro rok 2015 činil 42 384 451 tis. Kč, kde s pravděpodobností 95 % bude předepsané pojistné ŽP v rozmezí od 41 057 541 tis. Kč do 43 711 361 tis. Kč.

5.2.3 Analýza vývoje kmene ŽP

Tabulka č. 14 uvádí hodnoty tempa růstu jednotlivých let celkového kmene ŽP v období 2005 - 2014. Charakteristikou pojistného kmene jsou rozuměny všechny uzavřené pojistné smlouvy, které jsou aktivní ke sledovanému roku. Hodnoty kmene jsou uvedeny k 31. 12. 2014.

Tabulka 14 – Roční změna tempa růstu kmene ŽP

Rok	Smlouvy ve kmene v ks	Tempo růstu	Bazický index
2005	6 085 984	x	x
2006	6 188 847	101,69 %	101,69 %
2007	6 395 811	103,34 %	105,09 %
2008	6 696 660	104,70 %	110,03 %
2009	6 648 489	99,28 %	109,24 %
2010	6 562 757	98,71 %	107,83 %
2011	6 451 593	98,31 %	106,01 %
2012	6 360 873	98,59 %	104,52 %
2013	6 162 276	96,88 %	101,25 %
2014	5 955 487	96,64 %	97,86 %
Průměr	6 350 878	99,76 %	x

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Tempo růstu celkového počtu smluv ve kmene ŽP z tabulky č. 14 má záporný charakter od roku 2009. Pouze výsledky z let 2006, 2007 a 2008 jsou z hlediska tempa růstu kladnými, následující období došlo k obratu a jednotlivé hodnoty klesají až na současné záporné tempo růstu -2,14 %, vzhledem k roku 2005. Tento záporný výsledek dokládá, že celkový počet

uzavřených smluv při srovnávání jednotlivých let sledovaného období každoročně průměrně klesá o 0,24 %. Je-li zvolena průměrná hodnota počtu smluv ve kmeni a vynásobena průměrným ročním tempem růstu lze tvrdit, že průměrný roční úbytek smluv ve kmeni činil 142 932 ks smluv.

Při odhadu počtu smluv v kmeni ŽP pro rok 2015 a 2016 z hodnot uvedených v tabulce č. 14, byla využita kvadratická funkce, která nejlépe vystihuje trend hodnot ve sledovaném období. Důkazem o správné volbě proložení je hodnota indexu korelace 0,9630 a index determinace, který je roven číslu 0,9272. Bodový odhad počtu smluv ve kmeni ŽP pro rok 2015 činil 5 597 728 kusů. S pravděpodobností 95 % bude počet smluv v rozmezí od 5 386 645 ks do 5 808 811 ks. Bodový odhad počtu smluv ve kmeni ŽP v kusech pro rok 2016 činil 5 215 478 kusů a s pravděpodobností 95 % bude počet smluv v intervalu od 4 915 088 ks 5 515 868 ks. Výstupy z programu jsou uvedeny v příloze č. 4. S využitím bazických indexů a trendové funkce tabulky č. 14 lze zjistit, že v roce 2015 dojde k poklesu počtu smluv ve kmeni ŽP o 6,01 % a v roce 2016 k poklesu o 12,43 % oproti roku 2014. V roce 2017 dojde k poklesu oproti roku 2014 o 19,87 %. Dle predikce dojde během následujících tří let k poklesu o jednu pětinu vzhledem k současnému stavu, což je z hlediska budoucnosti životního pojištění negativní předpověď.

5.2.5 Analýza obchodní produkce běžně placeného ŽP a storen za roční období

Pojmem obchodní produkce běžně placeného ŽP je rozuměno počet nově uzavřených pojistných smluv ve sledovaném období. Součtem jednotlivých hodnot za konkrétní kvartály je získán roční přehled obchodní produkce, uvedený v tabulce č. 15. Tabulka č. 15 dokládá, že tempo růstu obchodní produkce kleslo v roce 2013 a 2014 oproti roku 2012 o 6,85 %, resp. 10,85 %. Trend posledních tří let je klesající a vzhledem k hodnotám za první polovinu roku 2015 lze předpovídat, že pokles bude pokračovat i v následujících letech.

Tabulka 15 – Počet obchodní produkce za předchozí roky

Rok	Roční obchodní produkce v ks	Tempo růstu	Bazický index
2005	2 890 687	x	x
2006	2 923 137	101,12 %	101,12 %
2007	3 106 505	106,27 %	107,47 %
2008	3 369 418	108,46 %	116,56 %
2009	3 280 332	97,36 %	113,48 %
2010	3 478 553	106,04 %	120,34 %
2011	3 543 969	101,88 %	122,60 %
2012	3 585 685	101,18 %	124,04 %
2013	3 382 285	94,33 %	117,01 %
2014	3 055 177	90,33 %	105,69 %
Průměr	3 261 575	100,62 %	x

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

Celková propojištěnost nejvíce souvisí se stornem smluv, kdy při velkém rušení pojistných smluv dochází k poklesu celkové propojištěnosti.⁹ Pro zjištění absolutních hodnot počtů storen běžně placeného pojistného je nutné využít hodnot z několika zdrojů. Je-li počítána hodnota za uplynulý rok, je nutné znát roční počet běžné obchodní produkce, rozdíl v kmeni v jednotlivých letech a v neposlední řadě také podíl smluv s běžně placeným pojistným na celém kmeni. Všechny potřebné hodnoty jsou k dispozici již z předchozích výpočtů. Po dosazení do vzorce byly zjištěny hodnoty, které jsou uvedeny v tabulce č. 16.

Tabulka 16 – Počty storen běžně placeného za uplynulý rok

Rok	Roční počet storen v ks	Tempo růstu	Bazický index
2005	2 568 741	x	x
2006	2 732 993	106,39 %	106,39 %
2007	2 427 373	88,82 %	94,50 %
2008	2 106 565	86,78 %	82,01 %
2009	3 308 188	157,04 %	128,79 %
2010	3 680 502	111,25 %	143,28 %
2011	3 960 669	107,61 %	154,19 %
2012	3 964 963	100,11 %	154,35 %
2013	3 842 473	96,91 %	149,59 %
2014	3 759 706	97,85 %	146,36 %
Průměr	3 235 217	104,32 %	x

Zdroj: ČAP, vlastní zpracování

⁹ Stornem se rozumí úplné zrušení pojistné smlouvy – neplacením, ukončením pojistné doby, vyplacením odbytného apod.

Na základě hodnot z tabulky č. 16 došlo k nárůstu počtu storen v celém sledovaném období vzhledem k prvnímu roku sledování o 46,36 %. Pokles v důsledku hospodářské krize nastal v letech 2007 a 2008. Krize byla silnější, než se předpokládalo, a proto od roku 2009 vzrostla stornovost v absolutní hodnotě o 1 201 623 kusů smluv. Následující roky počet storen nadále narůstal, ale každým rokem pouze o několik desetin procent. Lidé nedosahovali výše příjmů, aby byli schopni si udržet životní úroveň, na kterou byli doposud zvyklí. Proto prvními úspornými kroky bylo stornování pojistných smluv, protože klienti nebyli ochotni v době krize spořit a hradit svá pojištění. Dalším důvodem nárůstu počtu storen v letech 2009 - 2012 bylo rušení smluv, které se s rostoucím vzděláním pojišťovacích zprostředkovatelů začaly jevit jako nevýhodné. Vysoké měsíční plnění a malé množství krytí rizik v uzavřených smlouvách byly nahrazovány buď to smlouvami novými, nebo jen zrušeny. V letech 2013 a 2014 došlo k poklesu tempa růstu o 3 % vzhledem k roku 2012.

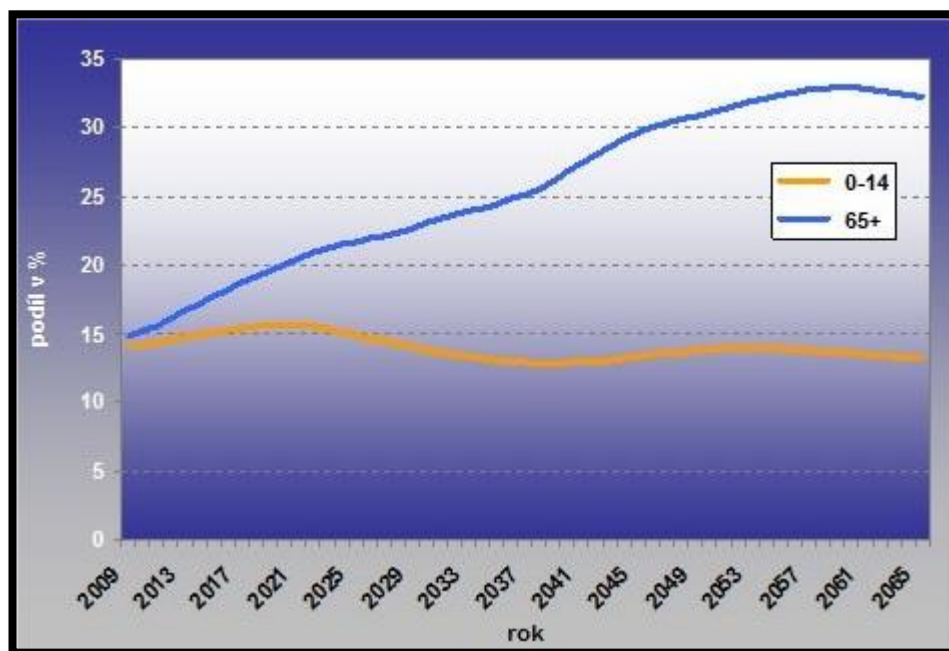
5.3 Současné trendy ŽP a vliv na ně

Na základě zpracovaných analýz nejdůležitějších ukazatelů stavu a vývoje ŽP lze odůvodnit současné trendy v této oblasti. Při sledování vývoje průměrného pojistného na obyvatele bylo ve sledovaném období zjištěno průměrné tempo růstu 103,15 %. Důvodem kladného tempa růstu ve sledovaném období je stále rozšiřující se nabídka pojistných produktů (důvodem je i růst počtu pojišťoven nabízejících tyto produkty), kde si klient může vybrat finanční ochranu před stále větším množstvím rizik. Obyvatelé ČR se i po více než pětadvaceti letech stále učí pracovat se svými finančními prostředky a oproti západní Evropě se pojistný trh u nás stále vyvíjí. Spolu s rostoucím průměrným pojistným roste také předepsané běžně placené ŽP ve sledovaném období. Hodnota tempa růstu 103,37 % souvisí, také jako u průměrného pojistného, s rostoucí nabídkou produktů ze strany pojišťoven. Zvolená strategie pojišťoven, postavená na rozšiřování a upravování nabízených produktů dle požadavků klientů, se jeví jako velmi účinná.

Na základě analýzy obchodní produkce a počtu storen ovlivnila pokles, resp. nárůst nejen hospodářská krize z roku 2008, ale z dlouhodobého hlediska ovlivní tyto ukazatele také demografické stárnutí populace v ČR. Dle demografických predikcí dojde v příštích padesáti letech k nárůstu počtu obyvatel starších 65 let a k výraznému poklesu dětí mladších 15 let. Na obrázku č. 1 je vyznačen predikovaný vývoj až do roku 2065. Tento vývoj je způsoben

životním trendem současné produktivní složky, zejména však žen, kdy je kariéra upřednostňována před rodinou. Tento negativní vývoj se odrazí také v oblasti ŽP. Klesající počet produktivního obyvatelstva bude znamenat i pokles počtu klientů pojišťoven.

Obrázek 1 – Vývoj dětské a poproduktivní složky obyvatelstva v letech 2009 - 2065 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Nejen tato negativní demografická predikce přispívá k tlakům pojišťoven na obyvatele s doporučením uzavření ŽP v ranném produktivním věku. Pojišťovny upozorňují na výhody včasného uzavření ŽP a varují před odložením tohoto rozhodnutí na pozdější dobu. Při uzavření v pozdějším období bude muset pojistník hradit měsíčně vyšší pojistné částky, aby dosáhl stejného krytí rizik jako pojistník, uzavírající pojistnou smlouvu po ukončení vysoké školy. Součástí pojistné smlouvy může být také investiční složka, která právě na základě predikce stárnutí populace v ČR (viz. obrázek č. 1) umožní pojistníkovi investovat své finanční prostředky, které by následně využil ve své penzi. Je však důležité se správně rozhodnout a zvolit neoptimálnější volbu, která závisí na zodpovědnosti každého člověka.

Současným trendem při uzavírání nových pojistných smluv je zaměření se na hlavní složku a k tomu některá připojištění dle životní nebo sociální situace klienta. Základem u nových pojistných smluv je tzv. hlavní část (složka). Tu v posledních třech letech tvoří buď investiční životní pojištění, nebo rizikové životní pojištění. Investiční životní pojištění

obsahuje jak složku investiční, tak složku rizikovou. Naopak rizikové životní pojištění se zaměřuje pouze na pojištění konkrétního rizika bez možnosti investování klientova kapitálu. Dle hodnocení pojistného trhu za rok 2014 je celkem 47,9 % všech uzavřených životních pojištění investičních, riziková pojištění (pro případ smrti a dožití) zvolilo celkem 23,8 % pojistníků (graf č. 3).

K této hlavní složce je možné libovolně zvolit z dostupných připojištění. Volba připojištění závisí přímo na klientovi, který s pomocí svého pojišťovacího agenta vybírá nejlepší variantu pokrytí možného budoucího rizika. Vzhledem k ekonomické, sociální a zdravotnické situaci ve společnosti, jsou preferována nejvíce tato připojištění:

- proti pracovní neschopnosti,
- proti invaliditě,
- proti závažným onemocněním,
- proti trvalým následkům,
- proti smrti,
- proti dlouhodobé hospitalizaci,
- proti nezbytně nutné době léčení úrazu.¹⁰

Tento trend v ŽP se ve sledovaném období velmi diferencoval právě oproti roku 2005. Největší nárůst zaznamenalo ŽP spojené s investičním fondem, kde nárůst činil 208,93 %. Doplňková připojištění narostla o 34,21 % a pojištění pro případ smrti o 147,06 %. Nejvíce pokleslo svatební pojištění, celkem o 74,55 %, důchodová pojištění poklesla o 64,52 % a v poslední řadě pojištění pro případ smrti a dožití, které kleslo o 56,87 %. (viz. Příloha č. 3)

Konkrétní uvedení rozdílu mezi dvěma rozdílnými přístupy k ŽP

Pro praktickou ukázkou byly zvoleny dvě osoby s různým věkovým rozdílem, na kterém je vyjádřen rozdíl měsíčního pojistného plnění, výši vložení finančních prostředků za celé období a rozdělení zaplaceného pojistného při včasném a pozdějším uzavření ŽP. Prvním účastníkem je žena, 25 let, svobodná s vysokoškolským vzděláním, pracující jako administrativní pracovnice a v horizontu 3 let uvažující o rodině. Druhým z účastníků je muž, 45 let se dvěma dětmi a pracující na stejné pozici. Rozdílné pohlaví bylo zvoleno záměrně, neboť od roku 2003 není pojistné odlišné pro muže a pro ženu. Profese vybraných

¹⁰ jednotlivá připojištění jsou uvedena v příloze č. 5

účastníků byla zvolena z důvodu zařazení do rizikové skupiny č. 1, která je z hlediska rizik nejméně nebezpečná a pracuje v ní většina obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Pro ostatní rizikové skupiny č. 2 a č. 3 by měsíční plnění z pojistné smlouvy bylo vyšší v řádu několika stovek korun. U zvolených produktů ŽP byly vybrány takové varianty krytí rizik, které jsou dle profesionálních pojišťovacích zprostředkovatelů považovány za optimální a které by měl mít každý dospělý člověk. Návrh byl vytvořen na základě produktů, které nabízí pojišťovna Kooperativa. Navrhované pojištění bylo sjednané od 1. 12. 2015 do věku 65 let obou pojištěných. Za vzor bylo vybráno rizikové ŽP bez investiční složky. Výše pojistného je počítána na základě hrubé mzdy, která byla stanovena ve výši 25 000 Kč/měs. hrubého. Výsledný návrh ŽP je uveden v tabulce č. 17.

Tabulka 17 – Navržená varianta ŽP pro ženu a muže

Pojištění	Konkrétní druh	Do věku	Pojistná částka
Životní	základní pojištění - smrt	65 let	500 000 Kč
Úrazové	trvalé následky	65 let	500 000 Kč
Úrazové	pobyt v nemocnici	65 let	500 Kč
Úrazové	odškodné - následky úrazu	65 let	300 Kč ¹¹
Pro případ nemoci, invalidity	vážná onemocnění	65 let	500 000 Kč
Pro případ nemoci, invalidity	pracovní neschopnost	65 let	270 Kč ¹²
Pro případ nemoci, invalidity	Invalidita (všechny stupně)	65 let	500 000 Kč

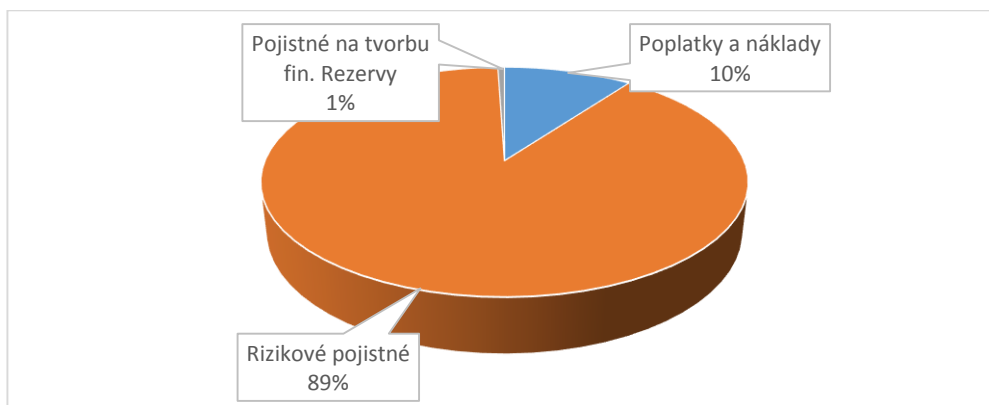
Zdroj: Kooperativa pojišťovna, vlastní zpracování

Při zvolených kritériích by pojištěná žena hradila měsíčně částku ve výši 1 200,- Kč, což v ročním objemu znamená částku 14 400,- Kč. V případě tohoto návrhu by peníze zaplaceného pojistného byly rozděleny následovně:

¹¹ denně

¹² denně

Graf 10 – Rozdělení zaplaceného pojistného – žena, 25 let

Zdroj: NN pojišťovna, vlastní zpracování

U druhé varianty je pojištění sjednáno pouze na 20 let, do 65 let pojištěného. Z tohoto důvodu je měsíční pojistná částka vyšší o 1 830,- Kč, měsíční platba by byla 3 030,- Kč, což při roční součtu představuje částku 36 360,- Kč. Rozdíl také nastává v rozdělení zaplaceného pojistného, jak je možné vyčíst z grafu č. 11.

Graf 11 – Rozdělení zaplaceného pojistného – muž, 45 let

Zdroj: NN pojišťovna, vlastní zpracování

Srovnání konkrétních částek vložených klientem do ŽP v průběhu let, je uvedeno v příloze č. 5. Starší klient zaplatí v celkovém součtu na stejném produktu o 7 200,- Kč více, než klient mladší. Procentuální rozdělení zaplaceného pojistného je také odlišné. Při uzavření pojistné smlouvy v nižším věku je také výhodou, že je z měsíčního plnění použito o 3 % více do rizikového pojistného a o 2 % méně do poplatků a nákladů.

V případě uzavření ŽP u staršího muže v pětadvaceti letech a na částku 3 030,- Kč, získal by vyšší pojistné částky, než které jsou uvedeny v tabulce č. 17. Dle odborníků na ŽP je však tato částka zbytečně vysoká a také se dá předpokládat, že při hrubé mzdě 25 000,- Kč a péči o dvě děti, je velmi nepravděpodobné, že by byl pojištěný schopen dlouhodobě hradit takto vysokou pojistku. Nastavení pojistných smluv na nereálně vysoké měsíční plnění pak vede k brzkému ukončení pojistných smluv.

Při dobrých znalostech a zkušenostech pojišťovacího zprostředkovatele je možné si měsíční pojistné plnění snížit pomocí jednoduchého triku. Při uzavírání pojištění je prodloužena doba uzavření pojistné smlouvy a snížena doba pojištění proti rizikům. Tímto krokem dojde ke snížení měsíční pojistné částky v řádech stovek korun. Reálná životnost pojistné smlouvy je však max. 6 let. Zodpovědný klient si nechá po uplynutí této doby aktualizovat svou smlouvu, kdy může následně získat výhodnější podmínky, než měl ve smlouvě stávající.

5.4 Návrhy a doporučení

Potřeba dostatečného sebezabezpečení se by měla být prioritou každého dospělého jedince. V současné době je prakticky nemožné odhalit, kdy bude opět ekonomika čelit hospodářské krizi, zda člověka zasáhne onemocnění ohrožující jeho život, pracovní docházku nebo mobilitu. Využití nabízených produktů ŽP může při neočekávané situaci částečně pomoci při řešení nepříznivých situací. Vzhledem k tomu, že dochází od roku 2005 k průměrnému ročnímu nárůstu předepsaného ŽP, lze usuzovat, že jsou v ČR stále zodpovědní občané, kteří chtějí být proti rizikům chráněni. Pokles tempa růstu počtu smluv v kmeni ŽP od roku 2009 z tabulky č. 14 je sice částečně způsoben hospodářskou krizí, ale také stylem uzavírání dřívějších pojistných smluv. Na hromadné rušení pojistných smluv také poukazuje vývoj stornovosti v tabulce č. 16. V letech 2013 a 2014 došlo k poklesu storen vzhledem k roku 2012 o 4 %. V těchto letech se poskytovatelé a zprostředkovatelé pojištění začali více soustřeďovat a cílit na potřeby pojistníků. Rostoucí nabídka pojistných produktů způsobila nárůst všech možných pojištění a připojištění. Je však nutné umět se orientovat v široké nabídce produktů pojišťoven, které dle tabulky č. 7 přibývají ve sledovaném období průměrným ročním tempem 105,08 %. V tomto případě je doporučeno navštívit nezávislého pojišťovacího poradce, který je schopen objektivněji posoudit nabídky trhu a na základě podrobné finanční analýzy zvolit nejlepší produkty. Důležitým faktorem

při výběru pojistných produktů je nejen výše měsíčního pojistného, ale také výběr mezi produkty nejlépe pokrývající klientova budoucí rizika a v případě volby investičního ŽP s investiční složkou také uvědomění si rizik spojených s investováním. V neposlední řadě je nutné tzv. servisování svých smluv, tzn. každých 5 - 6 let aktualizovat pojistnou smlouvu, nahlásit případné změny a upravit pojistnou smlouvu vzhledem k situaci nabídek na trhu. Při uzavření investičního ŽP je od 1. 1. 2015 nutné zvolit pojistníkovu budoucí strategii - bude-li chtít mít ve své smlouvě možnost předčasných výběrů nebo využívat možnosti daňového odpočtu až do roční výše 12 000,- Kč. Při dřívějším uzavření pojistné smlouvy na nižší částku lze zároveň uvažovat také o investiční složce, do které by pojistník měsíčně vkládal finanční prostředky ve výši několika set korun. Při volbě možnosti daňového odpočtu by bylo možné pojistníkovi na dani z příjmu odečíst až 12 000,- Kč, které lze následně vložit do investiční složky ŽP. Při brzkém uzavření a menších vkládaných částkách by byl klient schopen krýt svá budoucí rizika a zároveň spořit část svých peněz do věku 60 let. Rozdíl mezi včasným a pozdějším uzavření ŽP by ještě více rostl v případě vyššího měsíčního předepsaného plnění.

Ze strany pojišťoven nabízejících produkty ŽP je důležité zaměřit se na profesionální vyškolení svých zaměstnanců v oblasti nabízených produktů ŽP. Správně stanovená finanční analýza klienta spolu s detailním zpracováním možných rizik, je důležitá k sestavení pojistné smlouvy, která bude v budoucnu klienta před neočekávanými situacemi chránit. Dalším doporučením je zpřesnění reklamní kampaně zaměřené na obyvatelstvo ve věku 25 až 35 let, které by mělo být hlavní cílovou skupinou v uzavírání nových pojistných smluv. Pojišťovny i státní instituce by měly také více rozšiřovat povědomí o rizicích, která mohou každého člověka jednou čekat nebo kterým může denně čelit. Právě zlepšení informovanosti, pořádání přednášek a vydávání informačních brožur na středních nebo vysokých školách pomůže každému lépe se orientovat v této problematice a uvědomit si důležitost krytí rizik pojistnou smlouvou. V případě, že bude existovat širší povědomí o této problematice, nebude docházet k uzavírání neúplných smluv a smluv, které člověk nikdy nevyužije nebo krytí rizik, která nepotřebuje. Rostoucí vzdělaností mezi lidmi budou nuceni také pojišťovací zprostředkovatelé a pojišťovny klást větší důraz na své schopnosti a znalosti o nabízeném produktu, což v konečné fázi bude mít vliv na snížení počtu stornovaných smluv.

6 Závěr

Úroveň životního pojištění v České republice je ovlivněna pozdějším vývojem tohoto odvětví. Menší tradice oproti západoevropským zemím se projevuje také v objemu všech pojištění. ŽP dosahuje necelých 40 % na celkovém objemu pojištění, což je oproti západní Evropě poměr zcela opačný. Stále velké množství lidí upřednostňuje při pojišťování svůj majetek a automobily, před krytím rizik ohrožujících jejich životy a zdraví. Tento stav je pozůstatkem minulého režimu, kdy na trhu chyběla konkurence mezi produkty. V počátcích moderního pojištění nebyli v ČR vyškolení odborníci, kteří by byli schopni připravit a předložit kvalitní produkt. Při hodnocení úrovně současného stavu ŽP lze tvrdit, že úroveň pojištění je vyšší, než jsou znalosti a povědomí potencionálních klientů o pojištění samotném. Nabídka produktů v ČR funguje ve formě prodeje nikoliv ve formě vysvětlení potřebnosti či výhod. Oproti předešlým letům však nastal posun v nahlížení a ve výběru pojistných produktů.

Při analýze vybraných ukazatelů v oblasti pojištění byl zjištěn pozitivní vývoj navzdory ekonomické krizi z roku 2008. Tempo růstu životních pojišťoven rostlo ve sledovaném období oproti ostatním pojišťovnám nejvyšším tempem. Nejen životní pojišťovny, ale také neživotní pojišťovny, dosáhly ve sledovaném období nárůstu, což je pozitivní z hlediska konkurence na trhu. Při stále rostoucím množství subjektů poskytujících pojištění, jsou jednotlivé společnosti nuceny stále vylepšovat své nabídky a klientský servis. Tento konkurenční boj je naopak pozitivní pro budoucího klienta, který má na výběr z více variant. Z hlediska počtu zaměstnanců v odvětví došlo ve sledovaném období k poklesu v absolutní hodnotě o 2 705 lidí. Dle predikce pro následující roky přibude sice počet zaměstnanců v roce 2015, následně však dojde k jeho snížení počtu v roce 2016.

Pozitivní vývoj zaznamenal také podíl předepsaného pojistného na HDP a podíl předepsaného ŽP na HDP, kde oproti EU došlo k většímu průměrnému tempu růstu. Dále bylo potvrzeno, že průměrné pojistné, které na základě trendové funkce vykazovalo ve sledovaném období rostoucí trend, bude v letech 2015 a 2016 klesat v absolutní hodnotě o 15 € ročně.

Zhodnocením dat celkového předepsaného ŽP, byl zjištěn z hlediska pojišťoven a české ekonomiky pozitivní vývoj. Vzhledem k rostoucímu množství nabízených pojistných

produktů a vzhledem k rostoucímu povědomí obyvatel o nutnosti krytí budoucích možných rizik, došlo v období 2005 - 2014 k průměrnému ročnímu tempu růstu 3,37 % a nárůstu oproti roku 2005 o 34,75 %. Tento stav přispívá k vyrovnávání poměru mezi životním a neživotním pojištěním, který byl k 31. 12. 2013 v poměru 37,88 % : 62,12 % v neprospěch ŽP. Tempo růstu by bylo vyšší nebýt ekonomické krize v roce 2008.

Hospodářská krize byla jednou z hlavních příčin, která způsobila pokles počtu smluv ve kmeni ŽP. Počet smluv do roku 2008 narůstal. Od roku 2009 bylo tempo růstu každým rokem menší. V roce 2014 klesl počet smluv ve kmeni pod hranici 6 mil. kusů. Na základě trendové funkce sledovaného období byly predikovány hodnoty pro rok 2015 a 2016. S využitím bazických indexů bylo zjištěno, že v roce 2015 dojde ke snížení počtu smluv vzhledem k roku 2014 o 6,01 % a v roce 2016 o 19,87 %. Na základě těchto hodnot byla analyzována také obchodní produkce, kde byl zjištěn stejný trend v letech 2013 a 2014, jako u stornovaných smluv. Pokles obchodní produkce byl způsoben snížením počtu nových smluv nebo předěláváním smluv starých. Dřívější nabídky kapitálového ŽP byly pro klienty sestaveny velmi nekvalitně a s rozšiřující se nabídkou nových a výhodnějších produktů došlo k jejich změnám nebo zrušení. Tento proces trval až do roku 2012. Dnešní strategie pojišťovacích zprostředkovatelů je založena na strategii win - win - win. Pojistná smlouva má být v překladu vítězstvím pro instituci, vítězstvím pro poradce a také vítězstvím pro klienta. Toto je hlavním rozdílem moderního pojišťovnictví oproti tomu z přelomu 20. a 21. století.

Trendem dnešního ŽP v ČR je uzavírání rizikového ŽP a ŽP spojeného s investičním fondem. Do roku 2012 bylo pojištění bráno jako nástroj pro investování a nikoliv nástroj pro krytí rizik, jako je tomu dnes. Více než 80 % pojistných smluv je dnes uzavíráno především z důvodu ochrany před možnými riziky. Na tomto základě byl vytvořen praktický návrh včasného a pozdního uzavření rizikového ŽP doplněného připojištěními, které by měl mít každý zodpovědný dospělý člověk uzavřené. Analýzou obou návrhů bylo zjištěno, že výhodnější variantou je z dlouhodobého a finančního hlediska uzavření pojistné smlouvy v mladším produktivním věku a s nižším měsíčním plněním. V celkovém peněžitém plnění zaplatí starší klient při stejných podmínkách o 7 200,- Kč více a také jeho měsíční plnění musí být o 1 830,- Kč vyšší. Při uzavření smlouvy v mladším produktivním věku je klient chráněn v případě dlouhé hospitalizace v nemocnici, vážných onemocnění i trvalých následků, které by mohly ovlivnit jeho budoucí život. Pojistná smlouva chrání člověka právě

před těmito riziky a v případě nenadálé životní situace zabezpečuje nastavenou životní úroveň, na základě které je člověk schopen v případě potřeby plnit své závazky vůči jiným institucím. Aby v budoucnu docházelo ke zvyšování povědomí a rostoucí vzdělanosti o tomto odvětví, je nutná intervence ze strany státu a pojišťoven. Jedině zvyšováním znalostí a informací o krytí každodenních rizik lze zvyšovat počet kvalitních pojistných smluv, snižovat jejich stornovaný počet a vyrovnávat procentuální poměr mezi životním a neživotním pojištěním.

7 Seznam literatury

1. Hindls, Richard, Kaňoková, Jara a Novák, Ilja. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. Praha : Management Press, 1997. ISBN: 80-85943-44-1.
2. Svatošová, Libuše a Kába, Bohumil. *Statistické metody II*. Praha : Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2009. ISBN: 978-80-213-1736-9.
3. Čejková, Viktória a Nečas, Svatopluk. *Pojišťovnictví*. Brno : Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-3990-6.
4. Pojištění.cz. Pojištění. *Pojištění.cz*. [Online] 10. Květen 2010. [Citace: 13. Listopad 2014.] <http://www.pojisteni.cz/clanky/a/87/pojisteni.html>.
5. Ducháčová, Eva. *Principy pojištění a pojišťovnictví*. Praha : Ekopress s.r.o., 2009. ISBN 978-80-86929-51-4.
6. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2005. ISBN: 80-86754-48-0.
7. Parlament ČR. předpis č. 277/2009 Sb., zákon o pojišťovnictví. *Sbírka zákonů České republiky*. Praha : autor neznámý, 2009. ISSN: 1211-1244.
8. Česká národní banka. VIG RE zajišťovna, a.s. první zajišťovnou licencovanou v ČR. *Česká národní banka*. [Online] [Citace: 13. Listopad 2014.] http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2008/080815_zajistovna_vig_re.html.
9. *pujcky-online.cz*. Základní charakteristiky. *pujcky-online.cz*. [Online] [Citace: 13. Listopad 2014.] <http://pujcky-online.cz-online.cz/pojisteni/zakladni-charakteristika.php>.
10. Vávrová, Eva, Doložilková, Marta a Stuchlík, Roman. *Pojišťovnictví: vybrané kapitoly pro základní kurz*. Brno : Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2009. ISBN 978-80-7157-487-3.
11. Cipra, Tomáš. *Praktický průvodce finanční a pojistnou matematikou*. Praha : Ekopress s.r.o., 2005. ISBN 80-86119-91-2.

12. Česká pojišťovna a.s. *Základní definice a pojmy*. Praha : autor neznámý, 2010.
13. Zuzana, Aleš. *Marketing v pojišťovnictví*. Praha : Linde, 1998. ISBN 80-7201-137-5.
14. Hradec, Milan, Krivohlávek, Václav a Zárybnická, Jana. *Pojištění a pojišťovnictví*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2005. ISBN 80-86754-48-0.
15. Česká asociace pojišťoven. Kodex etiky . *Česká asociace pojišťoven*. [Online] [Citace: 13. Listopad 2014.] http://cap.cz/images/O_nas_-_obrazky/Kodex-etiky-v-pojistovnictvi-F.pdf.
16. ČAP. Základní údaje. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] 2014. [Citace: 23. Květen 2015.] <http://cap.cz/o-nas/organizacni-struktura/zakladni-udaje>.
17. Kolektiv autorů ČAP. *Životní pojištění* . Praha : Grada Publishing, 2002. ISBN: 80-247-0146-4.
18. Ducháčová, Eva a Daňhel, Jaroslav. *Teorie pojistných trhů*. Praha : Kamil Mařík - Professional Publishing, 2010. ISBN: 978-80-7431-015-7.
19. Ministerstvo financí ČR. Pojištění. *Ministerstvo financí ČR*. [Online] 2013. [Citace: 2. červen 2015.] <http://www.psfv.cz/cs/pojisteni/pojisteni-obecne>.
20. Cipra, Tomáš. *Kapitálová přiměřenost ve financích a solventnost v pojišťovnictví*. Praha : Ekopress, s.r.o., 2002. ISBN: 80-86119-54-8.
21. Smejkal, Vladimír a Karel, Rais. *Řízení rizik*. Praha : Grada, 2003. ISBN 80-247-0198-7.
22. Wüstenrot. Pojištění podnikatelů. *Wüstenrot ProByznys* . [Online] 2015. [Citace: 23. Červen 2015.] https://www.wuestenrot.cz/pojisteni/podnikatelska-rizika/pojisteni_podnikatelu/.
23. Čejková, Viktória, Řezáč, František a Zuzana, Aleš. *Pojištění pro podnikatele*. Břeclav : Moraviapress, 1998. ISBN 80-86181-13-8.
24. Daňhel, Jaroslav a kol. *Pojistná teorie*. Praha : Professional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-84-3.

25. PGRLF, a.s. Náplň činnosti. *PGRLF*. [Online] [Citace: 23. Červen 2015.] <http://www.pgrlf.cz/pgrlf/cinnost.php>.
26. Podpora pojištění. *PGRLF*. [Online] [Citace: 23. Červen 2015.] <http://www.pgrlf.cz/pojisteni/podpora.php>.
27. Podpora pojištění lesních školek. *PGRLF*. [Online] [Citace: 23. Červen 2015.] http://www.pgrlf.cz/pojisteni/skolpoj_podpora.php.
28. Česká pojišťovna. Daňové výhody - životní pojištění. *Česká pojišťovna*. [Online] [Citace: 29. Září 2015.] <http://www.ceskapojistovna.cz/danove-vyhody>.
29. Státní příspěvky a daňové úlevy. *Česká pojišťovna*. [Online] [Citace: 29. Září 2015.] <http://www.pfcp.cz/doplnekove-penzijni-sporeni/statni-prispevky-a-danove-ulevy.html>.
30. ČAP. 10 otázek k životnímu pojištění. *pojistizivot.cz*. [Online] 2010. [Citace: 11. Srpen 2015.] <http://www.pojistizivot.cz/10-otazek-k-zivotnimu-pojisteni#10859>.
31. Rizikové životní pojištění. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] [Citace: 11. Srpen 2015.] <http://cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/rizikove-zp>.
32. Kapitálové životní pojištění. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] [Citace: 11. Srpen 2015.] <http://cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/kapitalove-zp>.
33. Investiční životní pojištění. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] [Citace: 11. Srpen 2015.] <http://cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/investicni-zp>.
34. Důchodové pojištění. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] [Citace: 11. Srpen 2015.] <http://cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/duchodove-pojisteni>.
35. Univerzální pojištění. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] [Citace: 13. Srpen 2015.] <http://cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/univerzalni-pojisteni>.
36. Česká pojišťovna, a.s. Přehled připojištění. *Česká pojišťovna*. [Online] [Citace: 13. Srpen 2015.] <http://www.ceskapojistovna.cz/pripojisteni?zivotni-pojisteni-multirisk-zdravy-zivot>.
37. Česká asociace pojišťoven. Legislativa v ČR. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] 2014. [Citace: 13. Listopad 2014.] <http://cap.cz/odborna-verejnost/pojistna-legislativa/legislativa-v-cr>.

38. Výroční zprávy. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] 2015. [Citace: 23. Září 2015.] <http://cap.cz/o-nas/vyrocní-zpravy>.
39. ČAP. Vývoj pojistného trhu. *Česká asociace pojišťoven*. [Online] 2014. [Citace: 26. Září 2015.] <http://cap.cz/statisticke-udaje/vyvoj-pojistneho-trhu>.
40. Svoboda, Jakub. Zájem o životní pojištění dál upadá. *Novinky.cz*. [Online] 2. Srpen 2015. [Citace: 26. Září 2015.] <http://www.novinky.cz/finance/376457-zajem-o-zivotni-pojisteni-dal-upada.html>.
41. Bokšová, Jiřina. *Účetnictví komerčních pojišťoven -specifika v ČR*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN: 978-80-7357-521-2.
42. Böhm, Arnošt a Mužáková, Karina. *Pojišťovnictví a regulace finančních trhů*. Praha : Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-035-5.
43. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Pracovní neschopnosti - statistiky. *Pracovní neschopnosti* . Praha : Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2013.
44. Invalidita - statistiky. *Invalidita - statistiky*. Praha : autor neznámý, 2013.
45. Útvar zdravotnických informací a statistiky ČR. Závažná onemocnění - statistiky. *Závažná onemocnění* . Praha : Útvar zdravotnických informací a statistiky ČR, 2013.

8 Seznam příloh, tabulek a grafů

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Přehled výhod a nevýhod rizikového životního pojištění.....	29
Tabulka 2 – Přehled výhod a nevýhod kapitálového životního pojištění.....	30
Tabulka 3 – Přehled výhod a nevýhod investičního životního pojištění	31
Tabulka 4 – Možné strategie investičního životního pojištění	31
Tabulka 5 – Přehled výhod a nevýhod důchodového životního pojištění	32
Tabulka 6 – Počet zaměstnanců v pojišťovnictví v období 2000 - 2014.....	41
Tabulka 7 – Tempo růstu odvětví pojištění v období 2000 – 2014 (v %)	45
Tabulka 8 – Tempo růstu podílu pojištění na HDP (v %)	48
Tabulka 9 – Průměrná výše pojistného na jednoho obyvatele za rok (v €)	49
Tabulka 10 – Srovnání tempa růstu a bazických indexů průměrného pojistného v EU a ČR v letech 2005 - 2014.....	49
Tabulka 11 – Roční tempo růstu a bazické indexy celkového předepsaného pojistného....	52
Tabulka 12 – Roční tempo růstu běžně placeného ŽP.....	53
Tabulka 13 – Poměr předepsaného ŽP na celkovém předepsaném pojistném (v %)	54
Tabulka 14 – Roční změna tempa růstu kmene ŽP	55
Tabulka 15 – Počet obchodní produkce za předchozí roky	57
Tabulka 16 – Počty storen běžně placeného za uplynulý rok.....	57
Tabulka 17 – Navržená varianta ŽP pro ženu a muže	61
Tabulka 18 – Přehled nejčastějších typů rakovin u mužů a u žen	91

8.2 Seznam grafů

Graf 1 – Podíl pojišťoven dle zaměření v roce 2014.....	37
Graf 2 – Podíl pojistného na HDP v ČR v roce 2014	38
Graf 3 – Struktura životního pojištění dle jednotlivých kategoriív roce 2014	39
Graf 4 – Struktura neživotního pojištění dle jednotlivých kategorií	39
Graf 5 – Vývoj počtu zaměstnanců v letech 2000 - 2014.....	42
Graf 6 – Vývoj počtu pojišťoven v období 2000 - 2014.....	44

Graf 7 – Podíl předepsaného pojistného na HDP v ČR a EU ve sledovaném období (v %)	46
Graf 8 – Podíl ŽP na HDP v ČR a EU ve sledovaném období (v %)	47
Graf 9 - Průměrná výše pojistného na jednoho obyvatele ve sledovaném období (v €)	50
Graf 10 – Rozdělení zaplaceného pojistného – žena, 25 let	62
Graf 11 – Rozdělení zaplaceného pojistného – muž, 45 let.....	62

8.3 Seznam obrázků

Obrázek 1 – Vývoj dětské a poproduktivní složky obyvatelstva v letech 2009 - 2065 (v %)	59
---	----

8.4 Seznam schémat

Schéma 1 – Legislativní proces v České republice.....	34
---	----

8.5 Seznam příloh

Příloha č. 1: Kodex etiky v pojišťovnictví	
Příloha č. 2: Seznam členů ČAP	
Příloha č. 3: Pomocné tabulky	
Příloha č. 4: Výstupy z programu Statistica 12	
Příloha č. 5: Doplnková připojištění ŽP	
Příloha č. 6: Vývojový model účtu účastníka pojištění	

Příloha č. 1: Kodex etiky v pojišťovnictví

Kodex etiky v pojišťovnictví

(Schváleno shromážděním členů dne 26. března 2008)

Posláním Kodexu etiky v pojišťovnictví České asociace pojišťoven (dále jen „Kodex“) je napomáhat prosazování korektních vztahů na českém pojistném trhu a přispět k jeho zdravému vývoji.

I. Úvodní ustanovení

1.1. Kodex stanoví etické normy a zásady jednání a chování v pojišťovnictví (dále jen „etické normy“), které budou ve své praxi uplatňovat pojišťovny, jejich zaměstnanci a pojišťovací zprostředkovatelé, kteří vykonávají zprostředkovatelskou činnost pro tyto pojišťovny.

1.2. Dodržování ustanovení Kodexu napomáhá chránit dobré jméno pojišťovnictví jako celku a zajišťovat, aby klienti byli řádným způsobem a v potřebném rozsahu informováni o službách pojišťoven a důvěřovali jim, aby ve vzájemných vztazích pojišťoven existovalo zdravé soutěžní prostředí konkurence probíhala v souladu s dobrými mravy a pravidly hospodářské soutěže.

1.3. Česká asociace pojišťoven (dále jen „ČAP“) napomáhá při uplatňování Kodexu v praxi.

1.4. Jednotlivé pojišťovny mohou uplatňovat vyšší etické nároky na chování i jednání svých zaměstnanců a pojišťovacích zprostředkovatelů, než jsou nároky vyplývající z tohoto Kodexu.

II. Obecné zásady chování pojišťoven

2.1. Pojišťovny respektují dobré mravy, pravidla hospodářské soutěže a zvyklosti. Soutěž mezi pojišťovnami smí být vedena jedině pomocí čestných a poctivých prostředků. Pojišťovny musí respektovat pravidla pro tvorbu pojistného. Při účasti ve výběrových řízeních pojišťovny dodržují pravidla poctivého obchodního styku a neposkytují neodůvodněné výhody. Pojišťovny se vyvarují všeho, co by mohlo porušit důvěru klientů a vyvolat zkreslený dojem o jejich službách. Zvláště se pak vyvarují nepravdivých, pomlouvačných a opovržlivých výroků o jiných pojišťovnách, jejich zaměstnancích a pojišťovacích zprostředkovatelích.

2.2. Šíření informací o jiných pojišťovnách je nepřípustné, pokud by jim mohlo přivodit újmu nebo poškození jejich dobrého jména.

2.3. Veškerá reklama je vedena pravdivě, v souladu s pravidly hospodářské soutěže a především bez prvků klamavé reklamy. To platí i pro srovnávání vlastní služby se službami jiných pojišťoven.

2.4. V personálních záležitostech pojišťovny postupují obezřetně. V případech, kdy zaměstnanci a pojišťovací zprostředkovatelé přecházejí od jedné pojišťovny ke druhé, pojišťovna při jejich přijímání přihlíží k tomu, zda při svém předchozím vztahu s pojišťovnou neporušili právní závazky a etické normy chování a zda nejsou porušována pravidla stanovená právními předpisy, zejména na ochranu osobních údajů. Věnují mimořádnou pozornost obsahu smluv uzavíraných s pojišťovacími zprostředkovateli, včetně pravidel, týkajících se pojistného kmene a sankcí při jejich porušení. Zabezpečí, aby ziskatelské odměny a náklady byly úměrné službě poskytnuté zprostředkovatelem.

2.5. Pojišťovny vycházejí z toho, že zájem klienta a jeho spokojenost jsou prvořadé. Při sjednávání pojištění nelze narušovat právo na soukromí a nadměrně obtěžovat klienta. Údaje o možných i stávajících klientech nelze získávat tak, aby bylo narušeno klientovo právo na ochranu osobnosti a osobních údajů.

III. Vztahy mezi pojišťovnou, jejími zaměstnanci a pojišťovacími zprostředkovateli

Zaměstnanci pojišťoven a pojišťovací zprostředkovatelé se při své činnosti řídí následujícími etickými a právními normami a pojišťovny dbají na jejich dodržování:

3.1. Řádně a svědomitě reprezentují pojišťovnu, pro kterou jsou činní, a pojišťovnictví jako celek.

3.2. Vyvarují se všech činností, které vytvářejí konflikt jejich vlastních zájmů se zájmy pojišťovny pro kterou jsou činní, či pojišťovnictví vůbec. Nejsou činní pro takové subjekty, jejichž činnost je nebo může být rozporu se zájmy pojišťovnictví

3.3. Zachovávají mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dověděli při své činnosti v pojišťovnictví, dodržují mlčenlivost o osobních údajích klientů, obchodním tajemství a jsou povinni zachovávat zákonem stanovenou mlčenlivost o činnosti pojišťovny a o věcech s ní souvisejících, a to i po skončení své činnosti v pojišťovně nebo pro pojišťovnu.

3.4. Svého postavení v příslušné pojišťovně nesmí zneužít k přijímání nebo vyžadování finančních či věcných výhod pro sebe, a stejně tak nesmí svého postavení využít k nabízení či poskytování obdobných výhod.

3.5. Nezneužívají ve svůj osobní prospěch ani ve prospěch jiných osob informace a materiální prostředky pojišťovny, pro kterou jsou činní.

3.6. Postupují vždy tak, aby nepoškodili zájmy pojišťovny a její dobré jméno.

3.7. Neučiní nic, čím by pojišťovně, pro kterou jsou činní, ztížili nebo znemožnili plnění jejich povinností vyplývajících z právního řádu nebo z tohoto Kodexu.

3.8. V osobním životě dbají, aby nejednali v rozporu s platným právním řádem, dobrými mravy, obecně platnými zásadami slušného chování a tímto Kodexem.

3.9. V zájmu zvyšování svých profesních znalostí a dovedností soustavně pečují o své vzdělávání.

IV. Vztahy zaměstnanců pojišťovny a pojišťovacích zprostředkovatelů ke klientovi

Zaměstnanci pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé ve vztahu ke klientům respektují zejména následující zásady:

Uplatňují zdvořilý a korektní přístup ke všem klientům.

4.1. Obchodní jednání vedou v souladu s obchodními zájmy účastníků bez jakékoli předpojatosti či zvýhodňování. Nedávají přednost svým zájmům před zájmy klienta.

4.2. Jsou povinni svoji činnost vykonávat s odbornou péčí, chránit zájmy spotřebitele, zejména nesmí klientům uvádět nepravdivé, nedoložené, neúplné, nepřesné, nejasné nebo dvojsmyslné údaje a informace nebo zamlčet údaje o charakteru a vlastnostech

poskytovaných služeb. Nesmí klientovi poskytovat neoprávněné výhody finanční, materiální či nemateriální povahy.

4.3. Nesjednávají pojištění s klienty, kteří projevují spekulativní záměry. Zachovávají mlčenlivost o všech skutečnostech, týkajících se pojištění právnických i fyzických osob, které se dozvěděli v rámci své činnosti. Mlčenlivost zachovávají i po skončení své činnosti v pojišťovně nebo pro pojišťovnu.

V. Uplatňování Kodexu v rámci ČAP a sankce za jeho porušení

5.1. Členové ČAP se při své činnosti řídí zásadami uvedenými v Kodexu a v Etickém kodexu finančního trhu.

5.2. Spory mezi pojišťovnami a stížnosti klientů, týkající se porušení pravidel Kodexu, může v ČAP řešit v rámci smírčího jednání Etický výbor ČAP. Tento výbor se při svém jednání, tj. posuzování stížností, bude řídit jednacím řádem, který schvaluje, stejně jako členy Etického výboru, prezidium asociace. Klient musí však uplatnit svou stížnost nejdříve vůči pojišťovně.

5.3. K formám prezentace a prosazování zásad uvedených v Kodexu patří i výchovná a publikační činnost ČAP.

5.4. Při porušení Kodexu mohou být použity sankce vůči členům ČAP:

- podle stanov ČAP
- morální povahy (například interní zveřejnění nálezu smírčího

Příloha č. 2

Seznam členů ČAP k 31. 12. 2013

AEGON Pojišťovna, a.s. Allianz pojišťovna, a.s., AXA Pojišťovna a.s., AXA životní pojišťovna a.s., Basler Lebensversicherungs – Aktiengesellschaft, pobočka pro ČR; BNP Paribas Cardif Pojišťovna, a.s., Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group, Česká pojišťovna a.s., Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s., ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB; D. A. S. Rechtsschutz AG, pobočka pro ČR; DIRECT pojišťovna, a.s., ERGO pojišťovna, a.s., ERV Evropská pojišťovna, a.s., Generali Pojišťovna a.s., Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s., HDI Versicherung AG, organizační složka; Komerční pojišťovna, a.s., Kooperativa pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group; MAXIMA pojišťovna, a.s., MetLife Europe Limited, pobočka pro ČR; NN Životní pojišťovna N. V., pobočka pro ČR; Pojišťovna České spořitelny, a.s., Vienna Insurance Group; Pojišťovna VZP, a.s., Slavia Pojišťovna a.s., UNIQA pojišťovna, a.s., Wustenrot pojišťovna a.s., Wustenrot, životní pojišťovna, a.s.

Členové se zvláštním statusem

Česká kancelář pojistitelů, Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s.

Zdroj: www.cap.cz

Příloha č. 3

Tabulka č. 1 – Vývoj počtu pojišťoven

Sledovaný rok	Počet pojišťoven celkem	Životní pojišťovny	Neživotní pojišťovny	Pojišťovny se smíř. činností
2000	41	3	20	18
2001	43	3	23	17
2002	42	3	22	17
2003	42	3	23	16
2004	40	3	21	16
2005	45	5	23	17
2006	49	6	27	16
2007	52	6	29	17
2008	53	7	29	17
2009	52	7	29	16
2010	52	7	30	15
2011	53	7	31	15
2012	52	6	31	15
2013	51	5	31	15
2014	53	6	32	15

Zdroj: Výroční zprávy ČAP

Tabulka č. 2 – Podíl pojistného na HDP v ČR a EU (v %)

Rok	Podíl pojistného na HDP v EU 28	podíl ŽP na HDP v EU 28	Podíl pojistného na HDP v ČR	Podíl ŽP na HDP v ČR
2000	8,5	5,6	3,2	1
2001	8,1	5,1	3,4	1,2
2002	8,3	5,2	3,7	1,4
2003	8,3	5	4,1	1,6
2004	8,4	5,1	4	1,6
2005	8,7	5,5	3,9	1,5
2006	9	5,7	3,8	1,5
2007	9,1	5,9	3,5	1,4
2008	8	4,9	3,5	1,4
2009	8,5	5,2	3,6	1,5
2010	8,4	5,2	3,9	1,8
2011	8	4,8	3,9	1,8
2012	7,9	4,7	3,8	1,8
2013	7,9	4,7	3,9	1,8
2014	8	4,8	3,7	1,7

Zdroj: Výroční zprávy ČAP

Tabulka č. 3 – Vývoj typů ŽP (v %)

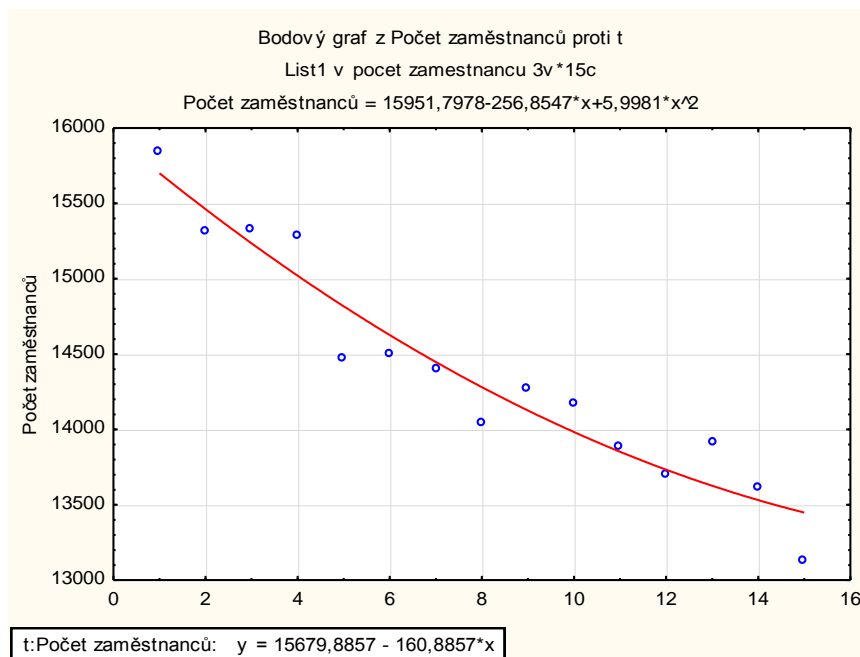
Typ ŽP	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Pojištění pro případ smrti nebo dožití	57,5	50,8	43,5	39,6	37,3	32,6	28,7	26,1	28,8	24,8	
Pojištění s investičním fondem	16,8	24	34	37,9	40,1	47,3	50,8	52,6	48,5	51,9	
Doplňková pojištění (přípojištění)	11,4	11,5	10,5	10,8	11,6	11,1	12,2	12,9	14,2	15,3	
Důchodová pojištění	6,2	5,9	4,8	4,3	3,8	2,9	2,6	2,5	2,5	2,2	
Svatební pojištění, prostředků na výživu	5,5	5,2	4,5	4,2	3,7	2,7	2,3	2	1,7	1,4	
Pojištění pro případ smrti	1,7	2,1	2,3	2,8	3,1	3,2	3,2	3,6	4,1	4,2	
Typ ŽP		Tempo růstu	Tempo růstu	Tempo růstu	Tempo růstu	Tempo růstu	Tempo růstu	Tempo růstu	Tempo růstu	Tempo růstu	2005/2014
Pojištění pro případ smrti nebo dožití	x	88,35	85,63	91,03	94,19	87,40	88,04	90,94	110,34	86,11	43,13
Pojištění s investičním fondem	x	142,86	202,38	225,60	238,69	281,55	302,38	313,10	288,69	308,93	308,93
Doplňková pojištění (přípojištění)	x	100,88	92,11	94,74	101,75	97,37	107,02	113,16	124,56	134,21	134,21
Důchodová pojištění	x	95,16	77,42	69,35	61,29	46,77	41,94	40,32	40,32	35,48	35,48
Svatební pojištění, prostředků na výživu	x	94,55	81,82	76,36	67,27	49,09	41,82	36,36	30,91	25,45	25,45
Pojištění pro případ smrti	x	123,53	135,29	164,71	182,35	188,24	188,24	211,76	241,18	247,06	247,06

Zdroj: Výroční zprávy ČAP

Příloha č. 4

Výpočty v programu Statistica 12

1. Trendová funkce a predikce počtu zaměstnanců

Zdroj: Vlastní zpracování

N=15	Výsledky regrese se závislou proměnnou : Počet zaměstnanců (List1 v pocet zamestnancu) R= ,96386012 R2= ,92902633 Upravené R2= ,91719738 F(2,12)=78,538 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 216,99					
	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(12)	p-hodn.
Abs.člen			15951,80	193,2815	82,53144	0,000000
t	-1,52329	0,329669	-256,85	55,5883	-4,62066	0,000590
V3**2	0,58530	0,329669	6,00	3,3784	1,77541	0,101174

Zdroj: Vlastní zpracování

Efekt	Analýza rozptylu (List1 v pocet zamestnancu)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	7395996	2	3697998	78,53839	0,000000
Rezid.	565023	12	47085		
Celk.	7961018				

Zdroj: Vlastní zpracování

Efekt	Analýza rozptylu (List1 v pocet zamestnancu)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	7395996	2	3697998	78,53839	0,000000
Rezid.	565023	12	47085		
Celk.	7961018				

Zdroj: Vlastní zpracování

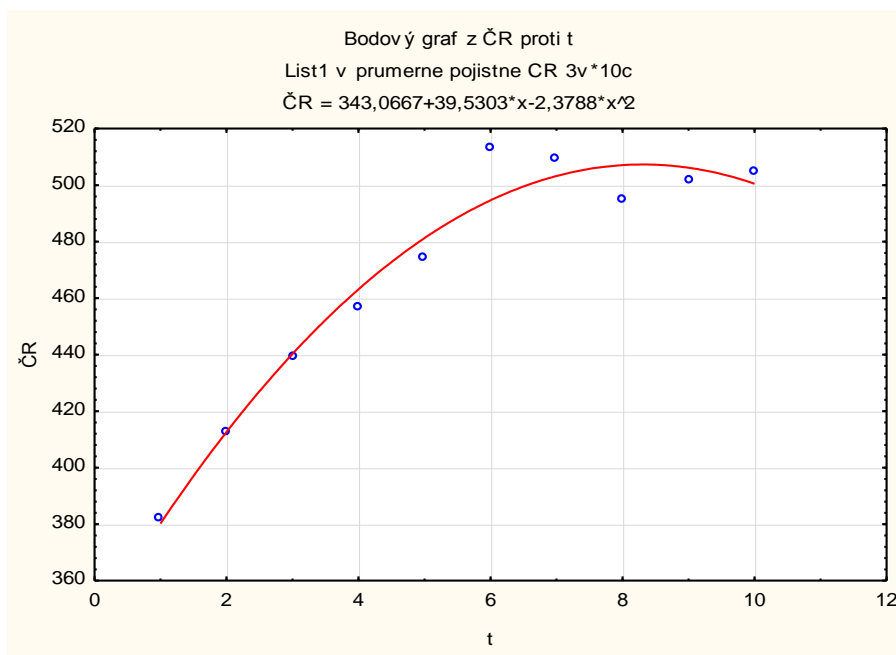
Proměnná	Předpovězené hodnoty (List1 v pocet zamestnancu) proměnné: Počet zaměstnanců		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	-256,855	16,0000	-4109,67
V3**2	5,998	256,0000	1535,50
Abs. člen			15951,80
Předpověď			13377,63
-95,0%LS			12956,50
+95,0%LS			13798,75

Zdroj: Vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (List1 v pocet zamestnancu) proměnné: Počet zaměstnanců		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	-256,855	17,0000	-4366,53
V3**2	5,998	289,0000	1733,44
Abs. člen			15951,80
Předpověď			13318,71
-95,0%LS			12780,11
+95,0%LS			13857,31

Zdroj: Vlastní zpracování

1. Trendová funkce a predikce průměrného pojistného v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

N=10	Výsledky regrese se závislou proměnnou : ČR (List1 v prumerne pojistne CR)					
	R= ,98215705 R2= ,96463247 Upravené R2= ,95452746 F(2,7)=95,461 p<,00001 Směrod. chyba odhadu : 9,6343					
	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(7)	p-hodn.
Abs.člen			343,0667	11,33136	30,27586	0,000000
t	2,64906	0,317138	39,5303	4,73245	8,35303	0,000069
V3**2	-1,79929	0,317138	-2,3788	0,41928	-5,67354	0,000756

Zdroj: Vlastní zpracování

Efekt	Analýza rozptylu (List1 v prumerne pojistne CR)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	17721,17	2	8860,583	95,46083	0,000008
Rezid.	649,73	7	92,819		
Celk.	18370,90				

Zdroj: Vlastní zpracování

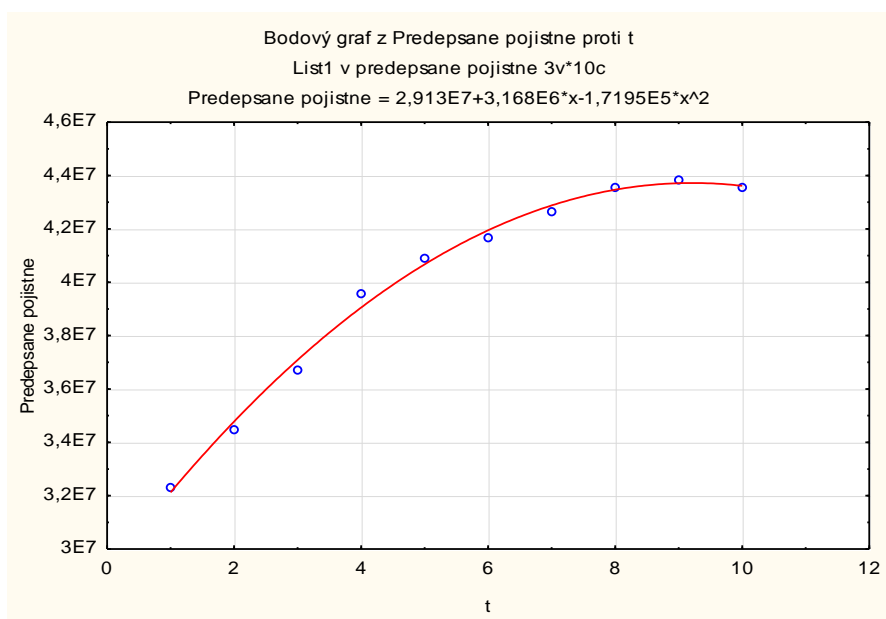
Proměnná	Předpovězené hodnoty (List1 v průměrné pojistné ČR) proměnné: ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	39,53030	11,0000	434,833
V3**2	-2,37879	121,0000	-287,833
Abs. člen			343,067
Předpověď			490,067
-95,0%LS			463,272
+95,0%LS			516,861

Zdroj: Vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (List1 v průměrné pojistné ČR) proměnné: ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	39,53030	12,0000	474,364
V3**2	-2,37879	144,0000	-342,545
Abs. člen			343,067
Předpověď			474,885
-95,0%LS			436,754
+95,0%LS			513,016

Zdroj: Vlastní zpracování

1. Trendová funkce a predikce předepsaného ŽP

Zdroj: Vlastní zpracování

N=10	Výsledky regrese se závislou proměnnou : Predepsane pojistne (List1 v predepsane pojistne) R= ,99738842 R2= ,99478365 Upravené R2= ,99329327 F(2,7)=667,47 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 3353E2					
	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(7)	p-hodn.
Abs.člen			29129599	394317,6	73,8734	0,000000
t	2,34295	0,121795	3168001	164683,6	19,2369	0,000000
V3**2	-1,43540	0,121795	-171952	14590,4	-11,7854	0,000007

Zdroj: Vlastní zpracování

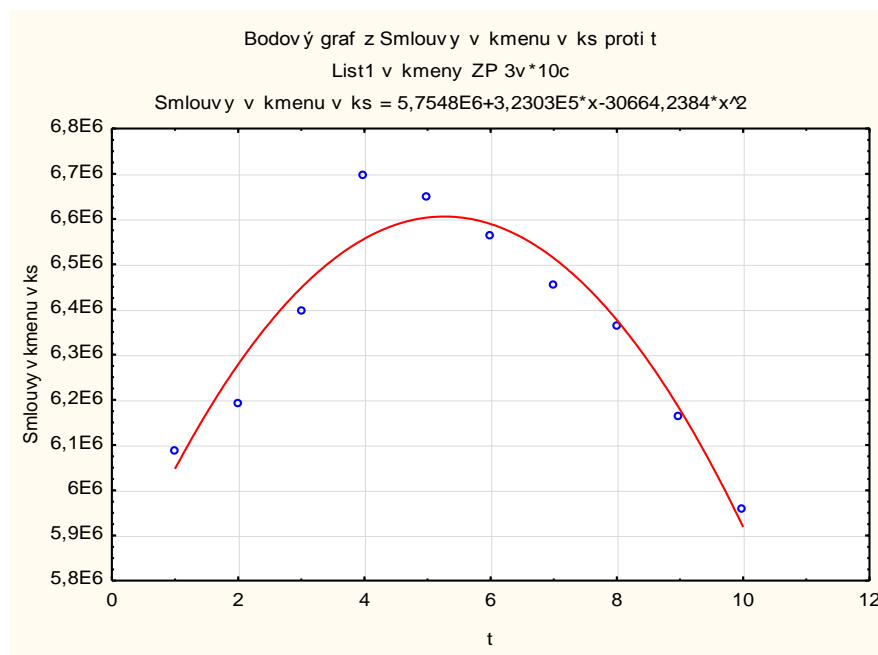
Proměnná	Předpovězené hodnoty (List1 v predepsane pojistne) proměnné: Predepsane pojistne		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	3168001	11,0000	34848006
V3**2	-171952	121,0000	-20806248
Abs. člen			29129599
Předpověď			43171357
-95,0%LS			42238944
+95,0%LS			44103770

Zdroj: Vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (List1 v predepsane pojistne) proměnné: Predepsane pojistne		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	3168001	12,0000	38016006
V3**2	-171952	144,0000	-24761154
Abs. člen			29129599
Předpověď			42384451
-95,0%LS			41057541
+95,0%LS			43711361

Zdroj: Vlastní zpracování

1. Trendová funkce a predikce kmenu ŽP

Zdroj: Vlastní zpracování

N=10	Výsledky regrese se závislou proměnnou : Smlouvy v kmenu v ks (List1 v kmenu ZP) R= ,96289409 R2= ,92716503 Upravené R2= ,90635504 F(2,7)=44,554 p<,00010 Směrod. chyba odhadu : 75897,					
	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(7)	p-hodn.
Abs.člen			5754801	89266,91	64,46734	0,000000
t	3,94330	0,455109	323027	37281,63	8,66452	0,000055
V3**2	-4,22511	0,455109	-30664	3303,01	-9,28372	0,000035

Zdroj: Vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (List1 v kmenu ZP) proměnné: Smlouvy v kmenu v ks		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	323027,3	11,0000	3553300
V3**2	-30664,2	121,0000	-3710373
Abs. člen			5754801
Předpověď			5597728
-95,0%LS			5386645
+95,0%LS			5808811

Zdroj: Vlastní zpracování

Proměnná	Předpovězené hodnoty (List1 v kmenu ZP) proměnné: Smlouvy v kmenu v ks		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t	323027,3	12,0000	3876328
V3**2	-30664,2	144,0000	-4415650
Abs. člen			5754801
Předpověď			5215478
-95,0%LS			4915088
+95,0%LS			5515868

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha č. 5

Doplňková připojištění

Pracovní neschopnost

S rostoucím počtem pracovních neschopností v posledních letech (ročně v ČR v průměru 1,3 mil. případů) a také s rostoucí délkou pracovní neschopnosti (37 % je delších než 28 dní a průměrná délka je 96 dní), nelze spoléhat na státní nemocenské dávky. Všeobecný předpoklad, že pracovní neschopnosti vznikají nejvíce následkem úrazů, vyvrátila ve svých statistických zkoumáních pojišťovna ING, která uvedla, že 87 % vzniká následkem nemoci a pouhých 13 % následkem úrazu. Největší procentuální zastoupení mezi příčinami neschopností zaujímají nemoci dýchací soustavy (33 %), dále nemoci kosterní a svalové soustavy (19 %), ostatní onemocnění (17 %), poranění a otravy (13 %), apod.

Invalidita

Invalidita je stav, kdy v důsledku nějaké konkrétní příčiny klesne na déle než 1 rok pracovní schopnost o 35 %. V závislosti na tomto procentuálním vymezení dochází také ke snižování příjmů nemocných, což zabraňuje invalidům hradit jejich závazky, udržovat stabilní životní úroveň atd. Už pouhou nepříjemností je fakt, že čím je rozdíl mezi mzdou větší, tím je invalidní důchod nižší. Např. u hrubé mzdy 20.000,- Kč je invalidní důchod nižší o 38 % až 72 %, u hrubé mzdy 50.000,- Kč je důchod nižší o 57 % až 81 %.

V České republice bylo ke konci roku 2013 evidováno 433 414 invalidních důchodců (7,5 % produktivních obyvatel), kde 47 % tvořili invalidé 1. stupně, 15 % invalidé 2. stupně a 38 % invalidé 3. stupně. Z hlediska pravděpodobnosti je vyšší možnost invalidity než pravděpodobnost úmrtí. Z 96 % procent je příčinou invalidity nemoc, pouhá 4 % jsou zapříčiněny úrazem. Nejvyšší poměr zastoupení má onemocnění kosterní a svalové soustavy (29 %), duševní poruchy (20 %), ostatní nemoci (20 %), nemoci nervové soustavy (8 %), rakovina (8 %), atd. (41)

Závažná onemocnění

Závažná onemocnění jsou už dle svého názvu nepříjemností dlouhodobou, která vyřadí člověka z pracovního procesu na dlouhou dobu, čímž dojde u člověka k poklesu životní úrovně. Nejedná se pouze o snížení životní úrovně, člověk potřebuje další finanční prostředky na úhradu nákladů léčby, rekonvalescence apod. Z 80 % všech závažných onemocnění, které obyvatelstvo ohrožují, lze jmenovat infarkt, ledvinové selhání, rakovinu, mrtvici a roztroušenou sklerózu. Výše krytí závisí na diagnóze, která je u např. u NN pojišťovny (dříve ING) následující:

- 150 % - terminální onemocnění,
- 100 % - např. infarkt myokardu, selhání jater, rakovina, hluchota, slepota, ochrnutí končetin neúrazové, transplantace životně důležitých orgánů atd.,
- 30 % - Alzheimerova nemoc, Parkinsonova nemoc, Crohnova choroba, meningitida, encefalitida,
- 10 % - tuberkulóza, tetanus, břišní tyfus, malárie. (42)

Speciálním typem u závažných onemocnění je připojištění proti rakovině. Množství tohoto nádorového onemocnění má mezi lidmi stále rostoucí tendenci. Přírozenou smrtí umírá v ČR přibližně pouze 11,8 % lidí, oproti tomu na rakovinu jich zemře 26 % (při mortalitě 105,7 tis. obyvatel¹³), tedy 27,48 tis. obyvatel. Problémem je, že za posledních 20 let vzrostl počet onemocnění o více než 100 %, což posouvá ČR na přední místa v Evropě. Statistika uvedená v materiálech pojišťovny NN udává, že v současné době každý třetí obyvatel ČR v průběhu svého života onemocní rakovinou a každý čtvrtý na ni zemře. Z těchto důvodů je toto připojištění v poslední době tak vyhledávané. (42)

Existují rozdíly v oblastech, které rakovina zasahuje u mužů a které u žen. Největší zastoupení jednotlivých typů rakovin je uveden v tabulce č. 1.

¹³ ČSÚ- údaj za rok 2014

Tabulka 18 – Přehled nejčastějších typů rakovin u mužů a u žen

Muži	Podíl	Ženy	Podíl
Melanomy ¹⁴ a jiné nádory kůže	28%	Melanomy a jiné nádory kůže	28%
Trávicí ústrojí vč. tlustého střeva	20%	Prsa	16%
Mužské pohlavní orgány	17%	Trávicí ústrojí vč. tlustého střeva	15%
Dýchací ústrojí	12%	Ženské pohlavní orgány	11%
Močové ústrojí	9%	Novotvary in situ ¹⁵	10%
Mízní a krvetvorná tkáň	4%	Dýchací ústrojí	5%

Zdroj: NN pojišťovna, vlastní zpracování dle (42)

Připojištění na smrt

Jedná se o pojištění proti smrti jakýmkoliv způsobem – po úrazu, nemocí. Toto připojištění se sjednává z důvodu finančního zajištění rodiny v případě smrti živitele. Pořízením tohoto připojištění je znásobeno pojistné plnění v případě, že pojištění bylo sjednáno také v hlavním pojištění.

Pojištění stomatologických výkonů

Připojištění proti dlouhé hospitalizaci

Připojištění proti nezbytně nutné době léčení úrazu

¹⁴ zhoubný kožní nádor

¹⁵ Počáteční stádium karcinomu, kde buňky nepřestoupily přes bazální membránu

Příloha č. 6

Vývojový model účtu účastníka pojištění - žena, 25 let

Rok	Jednorázové pojistné plnění v případě smrti hlavního pojištěného v Kč	Zaplaceno celkem v Kč	Zaplaceno celkem na krytí rizik v Kč
1.	500 000	14 400	9 246
2.	500 000	28 800	18 577
3.	500 000	43 200	27 970
4.	500 000	57 600	37 398
5.	500 000	72 000	46 914
6.	500 000	86 400	56 437
7.	500 000	100 800	66 210
8.	500 000	115 200	76 143
9.	500 000	129 600	86 280
10.	500 000	144 000	96 486
15.	500 000	216 000	151 702
20.	500 000	288 000	222 922
25.	500 000	360 000	320 853
30.	500 000	432 000	459 000
35.	500 000	504 000	633 788
40.	10 000	576 000	635 774
45.	10 000	648 000	638 684
> 50.	> 10 000	> 720 000	> 642 865

Zdroj: Kooperativa pojišťovna

Vývojový model účtu účastníka pojištění - muž, 45 let

Rok	Jednorázové pojistné plnění v případě smrti hlavního pojištěného v Kč	Zaplaceno celkem v Kč	Zaplaceno celkem na krytí rizik v Kč
1.	500 000	36 360	17 012
2.	500 000	72 720	35 081
3.	500 000	109 080	54 646
4.	500 000	145 440	75 627
5.	500 000	181 800	98 072
6.	500 000	218 160	121 768
7.	500 000	254 520	147 571
8.	500 000	290 880	175 244
9.	500 000	327 240	204 152
10.	500 000	363 600	234 371
11.	500 000	399 960	265 622
12.	500 000	436 320	298 453
13.	500 000	472 680	332 310
14.	500 000	509 040	367 436
15.	500 000	545 400	403 920
16.	500 000	581 760	442 169
17.	500 000	618 120	482 650
18.	500 000	654 480	525 546
19.	500 000	690 840	570 800
> 20.	> 500 000	> 727 200	> 618 311

Zdroj: Kooperativa pojišťovna